

NEPAL VISION

Dansk-Nepalesisk Selskab

har som formål at fremme dansk-nepalesisk samarbejde om bæredygtig udvikling, turisme, samhandel, kultur, m.m. Selskabet er upolitisk. Selskabets formål fremmes gennem oplysende virksomhed på hjemmeside, medlemsblad og møder m.m., såvel i Danmark som i Nepal samt gennem samspil med andre beslægtede foreninger og organer i Danmark og Nepal.

Selskabet holder årligt en række møder, hvor der gennem foredrag og billeder oplyses om forskellige sider af Nepals kultur, natur og historie.

Adresse

Stengårdsvænge 152,
2800 Kongens Lyngby

Website

www.nepal.dk

Medlemskab

Enkeltpersoner: 170 kr.
Par: 220 kr.
Studerende: 100 kr.
Firma: 420 kr.
Konto nr.: 5366-0000250334

Tilmeld betalingservice

PBS-nr. 06651844, debitor-gruppenummer 00001 og dit medlemsnummer i Dansk-Nepalesisk Selskab - ét bogstav efterfulgt af 3 eller 4 cifre.

Nepal Vision

Udgives af Dansk-Nepalesisk Selskab.
Oplag 700 eksemplarer.
ISSN 0908-844X

Redaktion

Inger Marie Arildsen (ansv.),
Jørgen Rendsvig, Lone Petersen,
Nana Lange og Knud West Hansen.

Annoncepriser

1/1 side: 2.000 kr.
1/2 side: 1.100 kr.
1/4 side: 600 kr.

Tryk

LaserTryk.dk

Forsidefoto

Sarita i Pandavnager
Foto: John Ehbrecht

INDHOLD

Formanden har ordet	3
Af Inger Marie Arildsen	
Besøg hos Sarita i Pandavnager i Chitwan	4
Af John Ehbrecht	
Selskabet har taget temperatur på sig selv	10
Af Inger Marie Arildsen	
1820 - Første dansker i Nepal	11
Af Mogens Englund	
Kan man rejse til Nepal igen?	18
Af Maj Jensby	
Nepal: Business As Usual og alligevel ikke	20
Af Jan Møller Hansen	
Jazz i Nepal	23
Af Christine Ohm Cleaver	
Kaospilot i en psykologpraksis	26
Af Nana Lange	
Seneste opdatering vedrørende COVID-19-situationen i Nepal	28
Af Jørgen Rendsvig	
Om selskabets opdaterede hjemmeside	29
Af Inger Marie Arildsen	
Højt - ja, det må man nok sige	30
Anmeldelse ved Jørgen Rendsvig	
Ranum Efterskole og Nepal - to historier	32
Af hhv. Mira Shu Petersen og Isabella B. Nüssler	
COVID-19-vaccinationsprogrammet i Nepal	35
Af Bishal Gyawali	
Poul Selvig in memoriam	37
Af Lars Gundersen	
Løst og fast	38
Ved Jørgen Rendsvig	
Arrangementskalender	Bagsiden

Formand og ansvarshavende redaktør
Inger Marie Arildsen
Telefon: 25 67 32 04

inger_marie@nepal.dk

Næstformand
Jørgen Rendsvig
Telefon: 42 40 10 68

jorgen@nepal.dk

Kasserer
Birgit Nielsen
Telefon: 44 44 14 72

birgit@nepal.dk

Bestyrelsesmedlem og medlem af bestyrelsen for Aarhus-afdelingen
Lone Petersen

lone@nepal.dk

Bestyrelsesmedlem
Ravi Chhetri

ravi@nepal.dk

Bestyrelsesmedlem
Jan Møller Hansen

jan@nepal.dk

Bestyrelsesmedlem
Neil Webster

neil@nepal.dk

Suppleant
Nana Lange

nanamed1n@gmail.com

Suppleant og medlem af bestyrelsen for Aarhus-afdelingen
Tom Udengaard Iversen

tom@nepal.dk

Suppleant
Christine Ohm Cleaver

christine@nepal.dk

Billedredaktion og layout af Nepal Vision.
Knud West Hansen

knud@nepal.dk

Dansk-Nepalesisk Selskabs synspunkter fremsættes i Formanden har ordet. Holdninger i signerede artikler er forfatterens personlige.

FORMANDEN HAR ORDET

Igen bliver det et indlæg, der er præget af corona.

Der er fortsat ikke udsigt til, at vi kan besøge Nepal uden restriktioner, og det gælder, uanset om det er som NGO'er eller som turist. Men meget taler for, at det bliver muligt inden for det næste halve til hele år og i takt med, at der bliver vaccineret i både Nepal og Danmark.

Corona-situationen i Nepal blev grundigt beskrevet i sidste nummer af Nepal Vision, og forholdene har nok ikke ændret sig meget siden. Heldigvis er der kommet gang i vaccinationer mod COVID-19, og jeg håber, at det, ligesom vi forventer i Danmark, vil være det, der skal til for at forbedre situationen i Nepal.

Herhjemme har COVID-19 også sat sit præg på selskabets aktiviteter. Det er lykkedes at gennemføre enkelte foredrag, men mange har måttet udskydes, til vi igen kan mødes fysisk. Heldigvis har

nogle af foredragene kunnet gennemføres online og med god deltagelse. Det er ikke det samme som at mødes fysisk, men det er dog et alternativ til en total nedlukning. Samtidig giver det mulighed for, at medlemmer, der af geografiske årsager ikke kan deltage i de fysiske møder, kan deltage.

Bestyrelsesmøderne har vi også måttet afholde online. Vi har derfor opbygget en del erfaring med både online møder og foredrag, som vi vil forsøge at udnytte fremover.

Denne erfaring blev sat på prøve, da generalforsamlingen 2021 blev afholdt online den 22. april. Det gik heldigvis fint, og bestyrelse og suppleanter blev alle genvalgt og er nu klar til at tage fat i det kommende års aktiviteter.

Jeg håber, at I alle kommer godt igennem foråret og sommeren, og jeg ser frem til, at vi igen kan mødes.

J. Aildsen

Poul Selvigs tegning af manden med klokken fungerede i mange år logo for selskabet.

Poul Selvig gik bort sidste år. Læs nekrolog på side 37.

BESØG HOS SARITA I PANDAVNAGER I CHITWAN

Af John Ehbrecht. Fotos: Lene og John Ehbrecht

Lene og John er på besøg i en landsby i grænselandet ved junglen i Chitwan. Kameraet er fremme hele tiden og bliver blandt andet brugt i landsbyen, hvor de bor i et homestay, og ved et bryllup, som de tilfældigt kommer forbi.

Græs høstes og bæres hjem til reparation af hustage

Efter en uges vandring i Himalaya sammen med min kone Lene går turen mod Chitwan, som har været en vigtig brik på alle mine Nepalture. Jeg har altid nydt at besøge de små tharulandsbyer i Chitwan. Tharuerne er nemme at komme i kontakt med og vil gerne snakke, og jeg fornemmer, at vi er lige nysgerrige i hinandens forskelligheder. Det er for mig en vigtig ting. Som fotograf er Nepal et fantastisk land at rejse rundt i, der er unikke motiver overalt, og befolkningen vil næsten altid samarbejde om at lave billeder. Jeg har stor passion for at tage portrætter og nyder den nære kontakt, det bliver til, når man tager portrætter.

Når jeg har fået lov at fotografere en familie, bestræber jeg mig altid på at komme tilbage med printede billeder i løbet af de efterfølgende år. Det skaber en gensidig respekt og åbner ofte nye døre. Samtidig er det dejligt at se, når de flere år efter viser mig de billeder, jeg har taget - billeder, der bliver opbevaret med stor omhu.

Vi har således ved hvert besøg i Nepal bestræbt os på at komme tilbage til steder, som vi tidligere har besøgt, da vi nyder at vise folk, vi tidligere har mødt og måske har haft en løbende kontakt med på f.eks. Facebook.

Vi prøver også hver gang at finde en ny landsby at overnatte i, helst et homestay og gerne lidt primitivt. Vi rejser altid alene rundt, netop for at komme i nær kontakt med nepaleserne.

Vi kører fra Pokhara mod Bharatpur ad en ny vej, og det gør turen meget hurtigere og mere afslappende end tidligere.

Jeg har fået Mads fra Himalayan Trails, som jeg kender fra mit første besøg i Nepal, til at lave denne tur til os, og han har fundet denne lille perle af en tharulandsby. Vi bestræber os altid på at komme helt derud, hvor vi ikke møder andre turister - eller kun ganske få - netop for at se, hvordan livet leves uden indflydelse fra turister og uden en hel række hoteller i baghaven eller arrangerede jungleture.

Denne gang skal vi besøge Pandavnager, som ligger i Madidalen, langt inde i Chitwan National Park.

Vi mødes med vores guide, Ramgir, i Bharatpur og kører sammen i jeep mod Pandavnager. Det er nødvendigt med en guide på turen, da vi ikke taler nepalesisk, og ingen i landsbyen taler engelsk. For at gøre det muligt at kommunikere har vi valgt at hyre Ramgir, der kender mange folk i landsbyen.

Efter en støvet køretur gennem junglen og efter at have krydset et par floder kommer vi til Pandavnager, hvor vi møder Sarita, som vi skal bo hos de næste par dage. Sarita tager imod os med et stort smil og viser os, hvor vi skal sove i hendes lille homestay. Det er et lille og simpelt homestay, men der er det, der er brug for, og vi bemærker, at der er meget fint og rent overalt. Efter en kop te og et par småkager går vi en lille rundtur i landsbyen, og mange er nysgerrige og vil lige se, hvem vi er, og lige høre, hvad vi skal her.

Pandavnager ligger på kanten af junglen med de farer, det medfører. Militæret kommer derfor hver aften og holder vagt i et tårn midt i byen for at beskytte byen mod vilde dyr. Vi får fortalt om angreb fra vilde elefanter og får vist resultatet af nogle angreb på huse. Næsehorn kan også komme på besøg, og tigre er også en del af truslen, men mere om det senere.

Som i alle andre tharulandsbyer er aftensmaden dal bhat, der indtages i køkkenet siddende på det lerklinede gulv. Maden er som ventet lækker og med friske grønsager. Efterfølgende drikker vi en kop te sammen med vores guide under den stjerneklare himmel. Efter en lang dag kravler vi i posen under mosquitonet.

Bryllup i nabolandsbyen

Efter en god nats søvn og efterfølgende morgenmad ved bordet midt i Saritas lille homestay vil vi gå til den nærmeste lille landsby. Vi går gennem den tågede og røgfyldte by, hvor alle sidder udenfor ved morgenbålet og får lidt varme, da det er en kold og fugtig start på dagen. Turen følger en lille markvej, som forbinder de små landsbyer. Undervejs må vi flere steder have støvlerne af for at krydse floder, der heldigvis ikke er særlig dybe på denne tid af året.

Da vi nærmer os den nærliggende by, kan vi høre, at der fest i byen, og da vi kommer ind i byen, ser vi et stort bryllupsop-tog. Det er selvfølgelig noget, jeg gerne vil fotografere. Vi får kontakt med brudens far og præsten, der giver lov til, at vi fotograferer, og samtidig bliver vi inviteret med til festen. Der bliver fundet nogle fine stole frem til os, og vi bliver placeret på de bedste pladser, selv om det ikke er noget, jeg vild med, for vi vil jo helst ikke tage for meget opmærksomhed fra brylluppet.

Det er interessant at følge ceremonien og se, hvad det unge brudepar skal igennem af ritualer, og hvordan de er pyntet. Jeg har været med til flere tharubryllupper på mine ophold i Nepal, og de har alle været

forskellige i ceremonien, så måske varierer ritualerne fra sted til sted. Én ting har dog altid været fælles for bryllupperne, nemlig den meget høje musik.

Efter et par timer går vi videre rundt i den halvtomme by - alle er jo til bryllup. Vi går tilbage til vores egen landsby, og på vejen ser vi markarbejde samt nogle folk, der er ved at nedtage deres hus for at bygge det op igen, ca. 10 meter længere væk - ja, her genbruges stort set alt - mens andre er i gang med at høste græs til reparation af tagene på de lerklinede huse.

Tilbage i Simera

Næste dag går turen til en anden, nærliggende tharulandsby, Simera, som en af de første landsbyer, jeg besøgte i Nepal, tilbage i 2012. Turen foregår noget af vejen i tuktuk gennem flere små vandløb. På de sidste par kilometer skal vi krydse et par floder, hvor vi kun kan gå over. Så vi siger farvel til vores tuktukchauffør. Jeg har taget nogle af mine bedste billeder her i Simera og har glædet mig til at besøge landsbyen igen. Jeg kan genkende de fleste steder, men en del er også ændret. Der er blandt andet kommet et homestay. Sidst jeg var her, overnattede vi i en teltlejr ved floden, hvor vi i nattens løb kunne høre næsehornene brøle ved floden, og der var besøg af

Så er der bryllup, og der gives tika

elefanter, på jagt efter føde. Vi måtte ud med fakler for at få elefanterne til at vende om og gå tilbage mod junglen. Det er ikke længere sikkert at bo i telt ved denne landsby. Bjørnene kommer fra junglen om natten og søger efter mad, og landsbyen har desværre oplevet flere overfald.

Vi går mod den nærmeste større landsby, hvor vi har aftalt at mødes med vores tuktukchauffør, og kører tilbage mod Pandavnager.

I omegnen af Pandavnager og rundt i landsbyen

Efter en kop te hos Sarita går vi ud af byen og mod markerne for at se kreaturerne blive drevet ind. Her sidder tre ældre kvinder, der venter på, at det bliver solnedgang, og kreaturerne skal tilbage til landsbyen. De tre kvinder er en oplagt fotomulighed. Jeg skal bare lige i kontakt med dem. Jeg tager næsten aldrig billeder af personer med tele på lang afstand. Jeg synes, jeg får de bedste billeder, hvis jeg har god kontakt med de personer, jeg fotograferer. Kvinderne, hvoraf den ene er Saritas mor, tager selv

kontakt og vil gerne fotograferes, og vi har sjov med at tage billeder. De synes, det er spændende at se sig selv på kameraet. Jeg synes, det er fantastisk, at hver gang jeg skal fotografer dem, antager de et udtryk, hvor de ikke kunne være mere ligeglade med at blive fotograferet, og når de efterfølgende ser billederne, griner de højlydt af hinandens billeder. Det bliver til en hyggelig halv time, og jeg er super glad for mine fantastiske portrætter.

På vores tur rundt i landsbyen møder vi en lille familie, hvor moderen, Kaliya, er i gang med at flette en nanglo (en flad, rund bambusbakke), som skal bruges i det daglige arbejde eller sælges på det lokale marked. Jeg får hurtigt kontakt og får lov at tage billeder af hendes arbejde. Jeg sætter mig på er træstub og nyder, at jeg må fotografere Kaliya og hendes børn. Der går ikke længe, før manden kommer med stole til os - vi skal sidde godt - noget jeg slet ikke bryder mig om. Men jeg ved, at det vigtigt at tage imod deres gestus. Jeg spørger hende, om hun vil lave en nanglo til os, men den skal være meget mindre, så vi kan få den med

hjem i vores duffelbag, uden den tager skade. Vi aftaler, at hun laver en til os, og hun kan have den færdig dagen efter. Vi føler os virkelig privilegeret ved at få lov til at købe en nanglo lavet på kanten af junglen.

Hendes mand, Aitram, som har fulgt ivrigt med i min fotografering, har en stor forbindelse om hovedet, og jeg spørger, hvad der er sket. Aitram fortæller, at han for 20 år siden blev angrebet af en tiger i marken, som gjorde, at han mistede sit ene øje. Vi tænker efterfølgende på, hvor store farer de her i landsbyen må leve med, så langt fra vores trygge tilværelse i Danmark. Vi tager afsked med Kaliya og Aitram og går tilbage til Saritas lille homestay.

Det har været nogle fantastiske dage og en stor oplevelse at bo her hos Sarita i hendes lille homestay i Pandavnager, med små fine værelser, toiletter og mulighed for bad. Der er også mulighed for at købe lidt snacks i hendes lille shop, og man kan lade sit kamera op i begrænset omfang. Sarita og hendes familie har gjort alt for, at vores ophold skulle være så behageligt som muligt.

Kvinder venter ved marken for at drive kvæget hjem for natten

Landsbyens mænd er ude for at jage tigrene tilbage til junglen

Saritas far nyder aftensolen

Vagttårn, hvor militæret overnatter og holder vagt for vilde dyr

Sarita og hendes far byder velkommen

Aitram, der blev overfaldet af en tiger under sit arbejde i marken

Det er et sted, vi helt sikkert vil komme tilbage til, når det igen bliver muligt at rejse.

Afrejsedagen

Da vores jeep ankommer, er landsbyen i oprør. Børnene, som er på vej til skole, er vendt om og kommer løbende hjem. Der er tigre i området mellem landsbyen og skolen, der ligger ude i mellem landsbyerne. En pige har set én, men rygterne bliver hurtigt til, at der er mindst to. Vores chauffør ser noget rystet ud, men vil gerne køre os ud i området. Vi mødes af en flok mænd med store kæppe, som render rundt for at jage tigre bort. Vi ser tydelige tigerspor i sandet og kunne også lugte en skarp lugt. Så de har helt sikkert været her. Lidt mærkeligt at tænke på, at her gik vi dagen før og uden at tænke på, at der kunne være vilde dyr.

Mændene fortæller, at de har tilkaldt folk fra regeringen, som vil komme på elefanter og ride rundt i området for at jage tigre bort. Oplevelsen understreger igen kontrasten til vores samfund og de udfordringer, folk må leve med her, tæt ved junglen.

Alligevel bliver man mødt med smil og stor gæstfrihed. Vi ser desværre ikke tigre og kører videre mod Bharatpur, hvor vi skal besøge SOS Børnebyen, hvor vores sponsorbarn bor.

Græs høstes og bæres hjem til reparation af hustage

John var første gang i Nepal i 2012 og har siden været i landet 10 gange. Han har taget mere end 45.000 billeder, hvoraf mange kan ses på nepalbilleder.dk eller på Instagram [@johnebrecht](https://www.instagram.com/johnebrecht)

John har rejst alene eller sammen med sin familie og har altid forsøgt at få kontakt til de lokale. Det, synes han, gøres bedst, hvis man rejser alene med en lokal guide.

Fotografering med nogle af byens kvinder

Discover the Himalayas and Asia with our award winning adventure travel company!

We truly believe in old Nepali hospitality adage "**Guests are Gods**". We welcome them with open heart, kindness and warm smile.

Mountain Delights is an independent owner operated adventure company based in Kathmandu, run by a team of experienced, enthusiastic, multilingual and dedicated trekking guides and tour leaders with the mission to offer the best and competitive service to our clients.

Our company has been committed to the travel trade since its founding in 2004. We have established an impeccable reputation both at home and abroad. Therefore you can expect caring services management and its administrative and field staff are sincerely committed to maintaining the natural beauty and cultural heritage of Nepal.

SELSKABET HAR TAGET TEMPERATUR PÅ SIG SELV

Dansk-Nepalesisk Selskab gennemførte i efteråret 2020 en tilfredshedsundersøgelse blandt sine medlemmer.

Formand Inger Marie Arildsen vurderer her resultatet af undersøgelsen.

Vi fik svar fra cirka 20% af medlemmerne. Det er ikke en høj svarprocent, men vi har alligevel fået gode input til det videre arbejde - ikke mindst i form af mange gode bemærkninger.

Svarene afspejler medlemmernes geografiske fordeling - med flest i Hovedstadsområdet, efterfulgt af Midtjylland. De fleste svarpersoner deltager i 1-2 foredrag eller arrangementer om året, - lidt færre i 3-4. Langt hovedparten af deltagerne finder foredragene gode og varierede. Fordelingen af foredrag på samfund, natur og kultur ser også ud til at matche det, medlemmerne foretrækker, men der er også god opbakning til vandreture og til arrangementer med spisning.

Svarene afspejler også en stor tilfredshed med vores medlemsblad Nepal Vision, og der blev udtrykt ønske om, at der fokuseres på artikler om samfundsforhold og -udvikling, nepalesisk kultur, rejser og rejsemål i Nepal samt danske NGO'ers arbejde i Nepal.

Der er generel høj tilfredshed med kommunikationen til medlemmerne, men det påpeges også, at vi skal være opmærksomme på, at en del medlemmer ikke bruger de sociale medier.

Tilbagemeldingerne vedrørende deltagelse i onlinearrangementer er mere blandede. Nogle er glade for muligheden, da det med de geografiske afstande kan være svært at deltage i de fysiske foredrag, og da onlineforedrag giver en større fleksibilitet. Generelt er indtrykket dog, at flertallet foretrækker de fysiske foredrag, hvor der er lejlighed til at mødes ansigt til ansigt.

Den generelle medlemstilfredshed er stor, men der er også vigtige input om bl.a. geografiske begrænsninger for at kunne deltage i selskabets arrangementer, ønske om en mere reflekterende tilgang i artikler og foredrag og ønsker til foredragsfaciliteterne.

Bestyrelsen vil tage både svar og bemærkninger med i det videre arbejde.

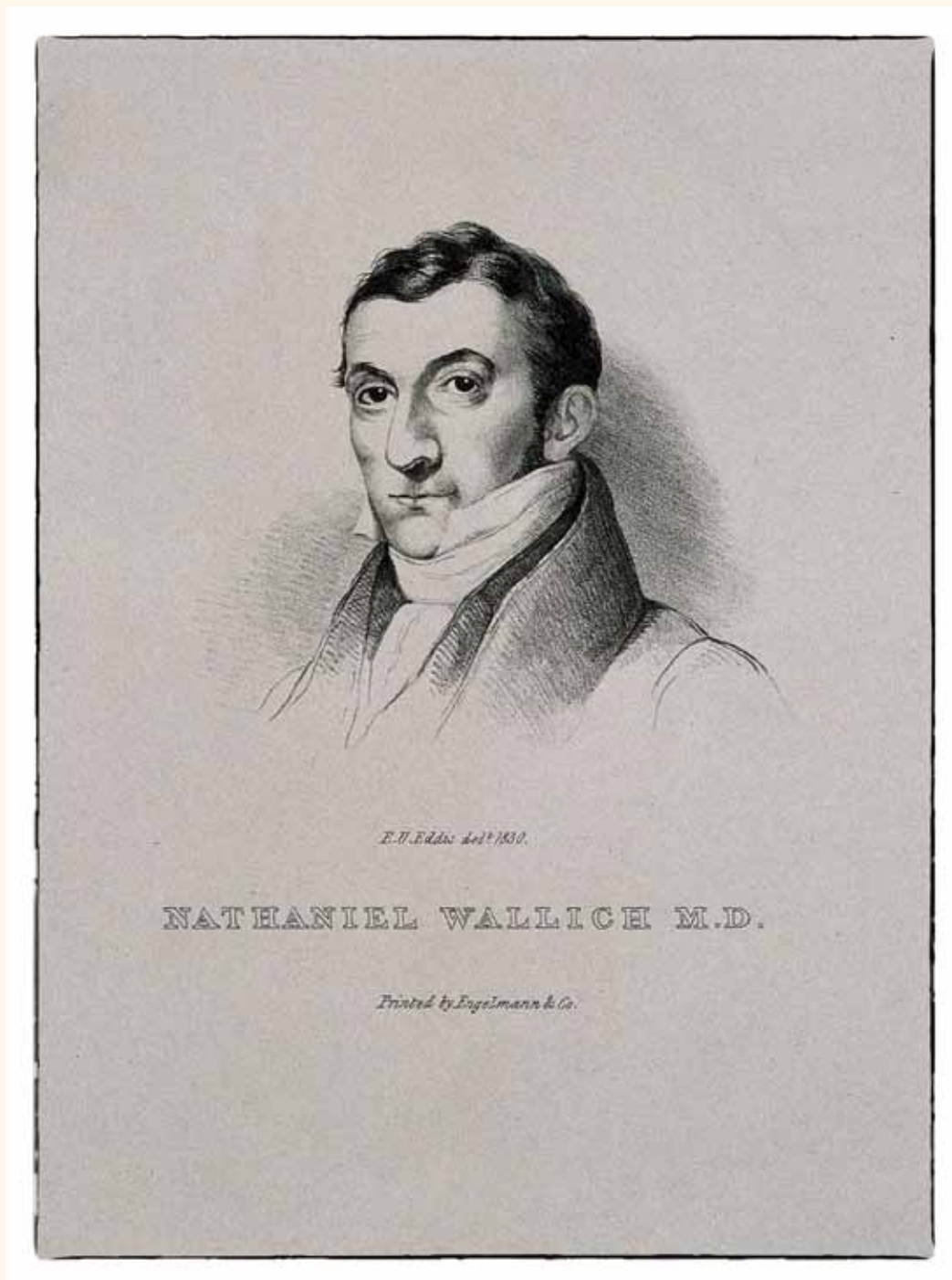
Tak til alle jer, der svarede på efterårets spørgeskema.

www.mountaindelights.com
Email: info@gotomountain.com
Contact: Ram Sapkota "Kamal"
Phone: +977-4700190

1820

Første dansker i Nepal

Hvordan gik det til, at en dansker kom til Nepal allerede for 200 år siden? Hvem var han? Hvorfor boede han ved Calcutta? Hvad lavede han i Kathmandu? Hvordan gik det til, at indisk te nu er mere udbredt end kinesisk te? Alt dette og meget mere får du svar på i artiklen.

Af Mogens Engelund

Hoogly Flodens vestbred med den eksklusive villa, hvor Wallich boede i den lange årrække han var leder af Den Botaniske Have i Calcutta. Kilde: British Library

En december dag for lige godt 200 år siden ankom Nathaniel Wallich som den første dansker til Kathmandu.

Det var en torsdag og formentlig en dag, der mindede om så mange andre dage på denne årstid (med en kølig, frisk morgentemperatur på blot nogle få grader, op til omkring 15 °C midt på dagen og momentvis skyfrit). Men meget var alligevel helt anderledes for den 34-årige danske kirurg, naturalist og botaniker Nathaniel Wallich. Denne dag for 200 år siden, den 21. december 1820, kunne han endelig kunne skue ud over Nepaldalen. Han kunne se dalens afhøstede og indimellem nygravede marker og med enkelte sneklædte bjergtinder momentvis synlige bag de skovklædte bakker,

der omfavnede den smukke dal med dens mange landsbyer. Han kunne se den markante gamle kongeby, Kirtipur, på toppen af et markant langstrakt bakke drag med byens store centralt beliggende gamle kongepalads og det store karakteristiske himmelstræbende pagodetempel liggende lige neden for de stier, der havde bragt ham selv og hans medrejsende hertil.

I det fjerne kunne de rejsende se endnu flere spir og tårne fra palads- og tempelkomplekser i Lalitpur (Patan) og længere væk, Kathmandu.

Det var to dage efter fuldmåne, og ifølge Gorkharigetets kalender var det den 9. dag i måneden Poush i året 1877 efter tidsregningen Bikram Sambat. Der var gået godt en måneds tid, siden Wallich forlod sit hjem og sin familie i det store hus ved bredden af Hooglyfloden i Calcutta. Her havde han seks år forinden grundlagt Oriental Museum, det første kombinerede natur- og kulturhistoriske museum i Asien (museet hedder i dag Indian Museum og er Indiens største). Han var nu blevet direktør for museet og samtidig blevet leder af Calcutta Botanic Garden.

Rejseruten fra Calcutta foregik med flodbåd op ad floderne Hoogly og Ganges til Patna, hvorfra det var muligt at sejle endnu et stykke mod nord. Herefter foregik rejsen til fods, afvekslende med transport med jumpe (et tohjulet hestetrukket køretøj, der var almindeligt i Nordindien) eller anden form for hestetrukket transport, som muligvis var tilgængelig i Nepals Terai. Grænsen blev krydset omkring Birgunj, hvorefter Wallich ikke længere havde travlt, men trak tiden mest muligt ud for at orientere sig i den omgivende natur. De nepalesiske soldater, der fulgte alle, der rejste ind i landet, måtte angiveligt ofte skynde på ham. Ruten gik via Hetauda og derfra ad den gamle vej via Bhimpedi og Kulekhani til Thankot på kanten af Nepaldalen.

Sådan så et rejsepas altså ud i 1807, da Wallich forlod København for at drage til handelstationen Frederichsnagore (el. Serampore). Passet gjaldt kun til en enkelt udrejse og kostede angiveligt 3 Skilling.

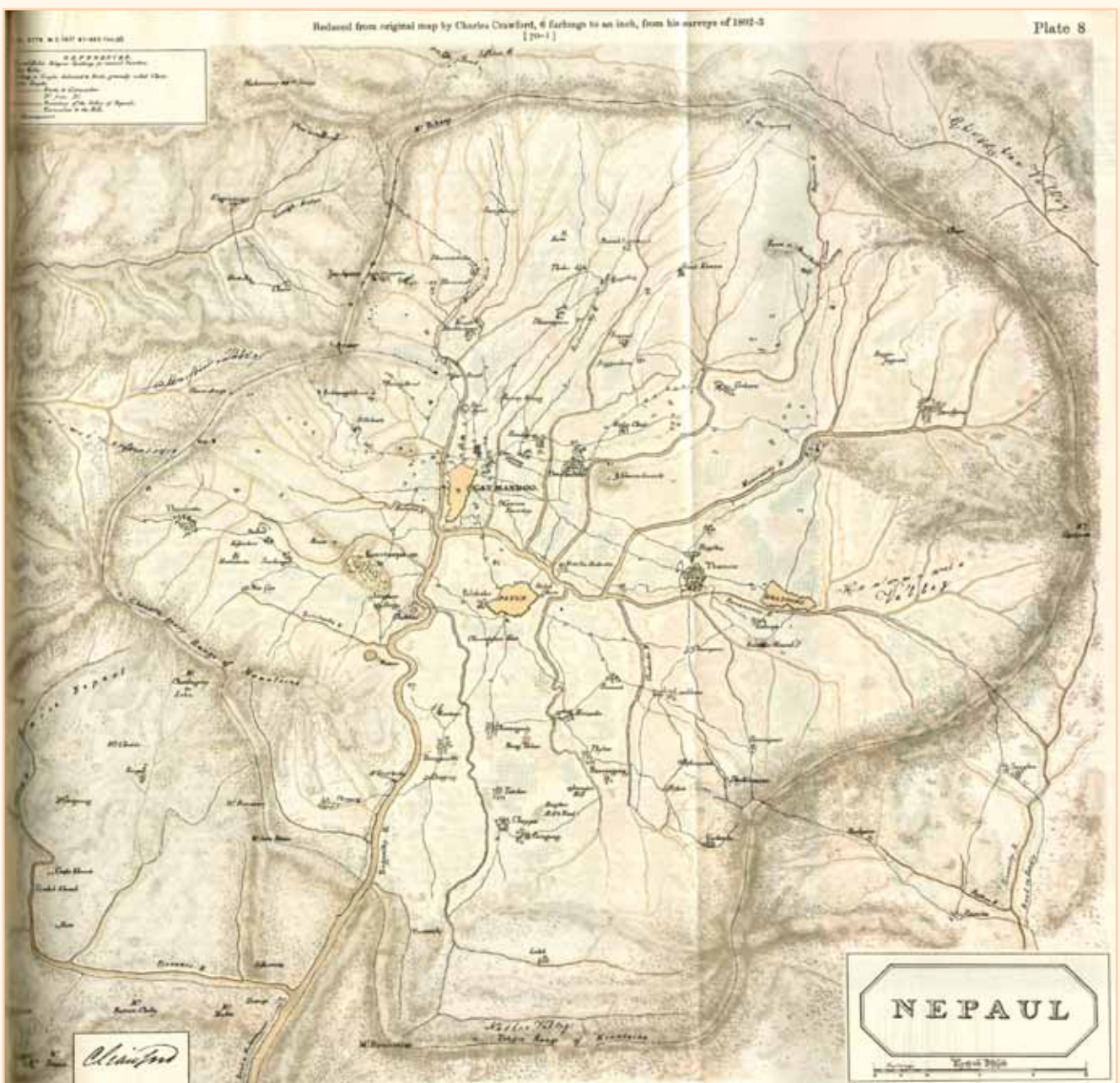
Wallichs forberedelser til rejse og ophold

Det havde længe været et stort ønske hos Wallich at besøge Nepal og opholde sig her gennem en længere periode med det formål at indsamle planter og insekter, og hans forventninger til opholdet var enorme.

Wallich var velforberedt, og det skyldtes specielt to betydningsfulde personligheder.

For det første skyldtes det, at hans forgænger på direktørposten i Botanic Garden, Francis Buchanan (senere Hamilton), der ligesom Wallich var kirurg og botaniker, var deltager i det første britiske forsøg på i 1802-1803 at etablere et British Residency i Kathmandu (stort set svarende til en ambassade, men underlagt det private britiske koloniseringselskab East India Company). Skønt forsøget med general Knox som Resident mildest talt mislykkedes totalt, og nøglen til Residensen blev drejet om efter blot 11 måneder, havde nogle af Knox's britiske medarbejdere faktisk rimelig stor succes,

på trods af at de under store dele af opholdet ikke kunne forlade Residensen. Alligevel lykkedes det Francis Buchanan-Hamilton at indsamle omkring 1000 forskellige, hidtil ukendte og ubeskrevne planter, som i form af plantedele, blomster, blade og frø i tørret og frisk tilstand blev hjembragt til Calcutta Botanic Garden. Her arbejdede Buchanan-Hamilton sammen med Wallich ihærdigt med at beskrive og kategorisere de mange nye planter samt udså frø og udplante plantedele i den botaniske have (som først og fremmest havde til formål at finde økonomisk anvendelige planter). Indimellem havde de to kolleger tid til at gennemlæse og diskutere Hamiltons udkast til hans omfattende beskrivelse af Nepal "An Account of The Kingdom of Nepal - And of the Territories Annexed to this Dominion by the House of Gorkha", der udkom i 1819. Udgivelsen skete på et tidspunkt, hvor Hamilton var returneret til Skotland, mens den botaniske haves ledelse var overdraget til Wallich. (Derudover udarbejdede Colonel Crawford under opholdet i Kathmandu i øvrigt det første moderne og ganske udførlige (håndtegnede) kort over Nepaldalen.)

Crawfords kort over Kathmandudalen fra omkring 1802 er det tidligste kort over Kathmandaudalen eller Nepaul, som dalen dengang hed, og der er næppe tvivl om at Wallich ganske ofte har studeret kortet og talt med Hamilton om mulighederne for at finde flora og fauna. Kilde Wikimedia Commons

En af de mest nøjagtige gengivelser af nepalesisk klædedragt og fremtoning i øvrigt på dette tidspunkt, er vel nok denne tegning af nepalesiske soldater udført af britisk-indiske tegnere i 1815 efter afslutningen af den britisk-nepalesiske krig. Alle har en Gurkhakniv i bæltet, et par har en krumsabel ligesom også kun et par stykker har et forladergevær. Den klædedragt de er udstyret med på billedet, er formentlig en form for pæn dagligdags beklædning, og er næppe identisk med deres kampdress.

Kilde: British Library

For det andet blev British Residency genetableret efter afslutningen af den britisk-nepalesiske krig og indgåelsen af Sugaulitraktaten i 1816. Den første resident fra 1816 blev militærmanden Edward Gardner (1784-1861), der havde deltaget i krigen som en form for efterretningsofficer. Han havde her opnået en vis form for indsigt i dele af Gorkharigetets organisationsformer. På trods af indledende skepsis fra Gorkharegeringen gik etableringen af et Residency denne gang langt bedre (ikke mindst efter, at Gardner introducerede en

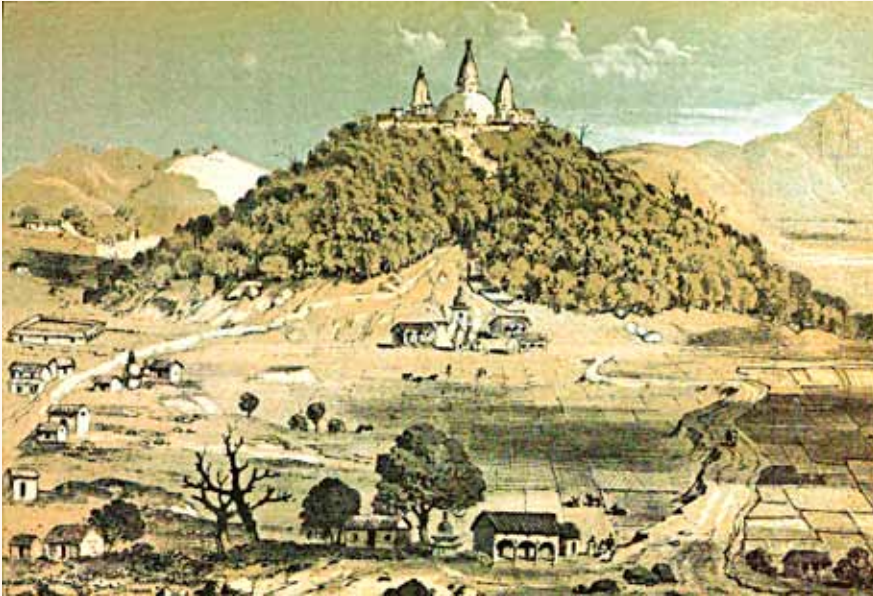
britisk sponsoreret koppevaccine, som kongen frabad sig, hvorefter han efterfølgende døde under en af de jævnlige koppeepidemier). I forberedelsesfasen før Gardner drog til Kathmandu havde han tæt kontakt med Wallich. Skønt Gardner intet kendskab havde til planter og planteindsamling, lykkedes det den ihærdige Wallich at forklare den to år ældre Gardner om de økonomiske muligheder, der kunne ligge i en potentiel udnyttelse af nogle af de mange fortsat ubeskrevne planter fra Himalayaområdet. Det lykkedes faktisk og nærmest til overmål

at vække den indre naturalist hos Gardner. Det kan bevidnes af indholdet af en yderst righoldig korrespondance mellem de to efter Gardners ankomst til Nepal. Beretninger fra arkiverne i Calcutta vidner om, at Gardner gennem store dele af perioden skrev et brev om ugen til Wallich, og i enkelte uger findes helt op til fem til seks breve (det er dog uklart, hvor tit der var postforbindelse, men formentlig mindst et par gange om måneden, med en transporttid med postløber og flodbåd fra Kathmandu via Patna til Calcutta på omkring 10-14 dage).

I Kathmandu boede Wallich i Den Britiske Residens, som dengang lå i landlige omgivelser lidt nord for kongepaladset, hvor den indiske ambassade ligger i dag. Enkelte af de afbildede bygningerne var allerede opført, mens Wallich opholdt sig her, men tegningen er dog fra et senere tidspunkt, hvor der er tilføjet flere bygninger.

Kilde: Oldfield

Denne tegning af Swayambhu er fra sidste halvdel af 1800-tallet, men udsigten forekommer at have været nogenlunde tilsvarende under Wallich ophold i Nepal. Bemærk den fir-længede bygning til venstre som dengang var en militærforlægning, som senere gennem en lang årrække fungerede som politistation, men området er i dag inddraget som del af Birendra Military Hospital.

Kilde: Daniel Wright 1877

En af de mest udbredte planter, der er opkaldt efter Wallich, er fyrretræet *Pinus Wallichiana* (på dansk Tårefyr), som her ses i forgrunden samt på de bagved liggende skråningerne og med Annapurna 2 helt i baggrunden.

Foto: Greg Willis, Wikimedia Commons

Som et eksempel på denne korrespondance fremsendte Gardner på et tidspunkt nogle dele fra en buskagtig plante, som han havde en teori om kunne være en nepalesisk variant af en tebusk (*Camellia*). Wallich kunne efterfølgende bekræfte Gardners teori, da han i 1818 i en videnskabelig artikel beskrev planten som netop en nepalesisk variant af tebusken, som han kalder "*Camellia kissi nepalensis* (Wall.)", hvor "kissi" ifølge Gardner og Wallich skulle indikere en lokal oprindelse. Ordet og dets betydning har dog ikke rigtig kunnet verificeres efterfølgende.

Bekendtskabet med både Francis Buchanan-Hamilton og Edward Gardner var vigtige forudsætninger for Wallichs rejse til Nepal og for et godt udbytte af ekspeditionen. Tedrinking var blevet fashionabelt i Europa i løbet af 1600- og 1700-tallet, men det var begrænset til overklassen, da det var dyrt at få fragtet teen fra Kina til Europa, ligesom handelen på Kina heller ikke var uproblematisk. Der lå derfor store økonomiske muligheder i at etablere te dyrkning i Indien. Grunden til dette teeventyr blev lagt af Wallich i den botaniske have i Serampore på grundlag af planteskud hentet fra Nepal og – ret skal være ret – Darjeeling. Hvem vidste, at indisk te har danske rødder?

Men samlet set må man konkludere, at på trods af at kun et par håndfulde udlændinge på dette tidspunkt havde besøgt Nepal, må Wallich fremhæves som værende mindst lige så godt forberedt som de bedst forberedte blandt nutidens rejsende.

... hvad var det for et Nepal, Wallich ankom til?

Skønt landet af omverdenen allerede på dette tidspunkt altovervejende blev omtalt som Nepal (Nepaul, Napal), betegnede det selvisolerede kongerige sig selv som Gorkhariget ("Gorkha Dominion", "Gorkha Government") helt frem til omkring 1915, mens betegnelsen Nepal kun omfattede Nepaldalen (dvs. nutidens Kathmandudal). Selvfølgelig var der undtagelser, eksempelvis i Sugaulitraktaten fra 1816 (der blev udformet af det britiske kolonisationselskab East India Company), hvor kongen blev betegnet som Rajah of Nepal, og som en historisk forklaring herpå fremstillede Hamilton i sin bog om Nepal da også landet som en samling af en lang række af mindre prinse- og kongeriger, der var underlagt Gorkhakongen eller Kongen af Nepal.

Såfremt det havde været muligt, er der ingen tvivl om, at Wallich hurtigst muligt ville være taget på trekking, men der var på dette tidspunkt fortsat meget lang tid til indførelsen af noget så elementært som et trekking-permit, så han måtte nøjes med rundture i Nepaldalen, hvor der fortsat var ganske langt mellem dalens mange små landsbyer og enkelte større byer.

... hvordan så Nepal ud dengang?

I 1820 var Jung Bahadur Kunwar (senere Rana) endnu blot tre år, og der var kun gået fire år, siden Nepals ydre grænser blev kraftigt beskåret efter indgåelse af Sugaulitraktaten i 1816. Den 45-årige Bhimsen Thapa var fortsat en magtfuld premiermi-

Kong Rajendra, der regerede under Wallichs besøg, regerede fra 1816 til 1846 og kunstneren, der har udført dette miniaturemaleri fra omkring 1840-50 kan have anvendt kongen som model, så det kan muligvis have en smule portrætlighed. Bemærk datidens kongekrone, som forekommer korrekt, i modsætning til senere udførte malerier af samme konge, hvor han bærer den først senere indførte større og mere juvelbesatte krone.

Kilde: Wikimedia Commons

Camellia Kissi (Wall.) var blandt de første nepalesiske planter, som Wallich nåede at beskrive, allerede før han besøgte landet. Planten var indsamlet af den planteinteresserede britiske resident Gardener som syntes, den mindede om de stærkt efterstræbte te-planter, hvilket Wallich efterprøvede og kunne bekræfte. Det er dog ikke fra denne gren af den store te-buske familie at nutidens nepalesiske te kommer fra. Tegningen er i øvrigt påført de lokale kunstneres navne, en praksis, som Wallich indførte, ligesom han også sikrede kunstnerne en lidt højere betaling.

Kilde: Wikimedia Commons

nister (mukhtiyar) på toppen af sin karriere på trods af det sviende nederlag til briterne. Briterne havde i forbindelse med Sugaulitraktaten gennemtvunget en ordning med et britisk Residency i Kathmandu (placeret, hvor den indiske ambassade i dag ligger). Dharahara (Bhimsen-Tower) var endnu ikke opført. Det første af de to tårne, Bhimsen opførte, blev først opført fire år senere i 1824 (men blev beskudt voldsomt under jordskælvet 1834). Få år forinden, i november 1816, døde den blot 19-årige konge Girvan Yuddha Bikram Shah som omtalt af den frygtede sygdom, kopper. Heldigvis havde hans tre dronninger allerede forsynet ham og landet med mindst fem børn, og den treårige Rajendra Bikram Shah tiltrådte i 1816 som kongelig paradefigur, mens landet i hans navn blev styret af kongens stedmoder, Tripura Sund-

ari Devi, i makkerskab med den magtfulde mukhtiyar Bhimsen Thapa.

... hvem er denne Wallich, og hvorfor og hvordan kom han til Indien og Nepal?

Nathan Wallich blev født i København i 1786 som søn af en jødisk storkøbmand, der var flyttet til byen fra Altona. Han fulgte undervisning på veterinærskolen, og her blev P.C. Abildgaard opmærksom på hans evner. Han hjalp til, at han allerede i 1801 kunne blive student efter privatundervisning og opfordrede ham derefter til at tage en lægeuddannelse. Hans stilling som jøde var ikke helt let. Først i 1788 havde jøder fået adgang til universitetet, og Nathan Wallich ville gerne studere. Han læste til læge, men fulgte samtidig forelæsninger hos tidens førende botanikere i København. Som 20-årig aflagde han kirurgisk

embedseksamen og blev dermed det første medlem af Mosaisk Trossamfund, der opnåede en akademisk grad. Han ønskede at fordybe sig i botanikken, men anså det for umuligt at få en universitetskarriere som jøde.

Derfor søgte han stillingen som kongelig kirurg i Serampore (oprindeligt Frederiksnagore), lidt nord for Calcutta. Inden afrejsen i foråret 1807 fik han tildelt 500 rigsdaler fra chatolkassen – kongens personlige fondsmidler – til at købe botanisk litteratur for. Så havde han læsestof til den syv måneder lange sørejse. Efter ankomsten tog han i øvrigt navneforandring til Nathaniel. Dette er begyndelsen, og han ender med at blive en af de helt store asiatiske videnskabsmænd inden for biologi og botanik.

... Wallichs videnskabelige arbejde

Mens Wallich var i Nepal, var han som altid flittig og indsamlede i hundredvis af lokale planter, som blev tørret og beskrevet, og derudover indsamlede og beskrev han også både insekter og fugle. Der ærgrede ham utvivlsomt, at han ikke kunne bevæge sig ud over Nepaldalen, muligvis med undtagelse af et ophold i Residensens sommerbeboelse i Koulia ved landsbyen Ranipauwa nær Kakani (ved den gamle vej via Balaju mod Trisuli) samt en vandring fra Sundarijal op mod Shivapuri og Chisapani.

Wallich forekommer at have været en af de første, der har beskrevet forekomsten af disse velkendte Ammonit-fossiler, som han i de første breve, han sendte hjem fra Kathmandu, omtalte kom fra Shalagram-dalen (i dag bedre kendt som Kali-Gandaki Valley). Dette eksemplar er formentlig et omkring 145 mio. år gammelt fossil af arten *Blanfordiceras walliichii*, dvs. opkaldt efter Nathaniel Wallich. Dette smukke eksemplar findes udstillet på Patan Museum.

Kilde: Wikimedia Commons

Men hvordan gik det så til, at måske hovedparten af planterne stammer fra findesteder uden for Kathmandudalen? Wallich havde en eminent evne til at etablere netværk, og eftersom han opholdt sig i Nepaldalen gennem godt et år, udbyggede han gennem sine lokale tolke og medarbejdere et netværk til pilgrimme og omkringvandrede handelsmænd med henblik på at indsamle planter og frø undervejs, hvor de kom frem. De blev selvfølgelig betalt for deres ulejlighed, og pga. den begrænsede pengeøkonomi var det et yderst velkomment tilskud.

Hans arbejde fik han dokumenteret i det store pragtværk *Plantæ Asiaticæ rariores* med 300 kolorerede tavler (1830-32).

Hovedparten af Wallichs samlinger findes i London (samt lidt i Edinburgh). Herudover findes en del i Calcutta, Paris og Geneve, ligesom der også findes en del i Statens Naturhistoriske Museum (tidl. Botanisk Museum), deriblandt også originalt indsamlede eksemplarer af teplanter fra Nepal og Assam. Blandt biologer er der tradition for at opkalde nye planter efter bemærkelsesværdige kolleger. Man opkalder ikke planter efter sig selv, men den person, som har identificeret et stykke natur, findes ofte angivet i en efter-

følgende parentes, eks. '... (Wall.)'. At Wallich var højt estimeret, kan man få et indtryk af, når man ser, at rigtig mange stykker natur er opkaldt efter ham. Tre planteslægter har Wallichia i deres navn, men også insekter og fugle er opkaldt efter Wallich.

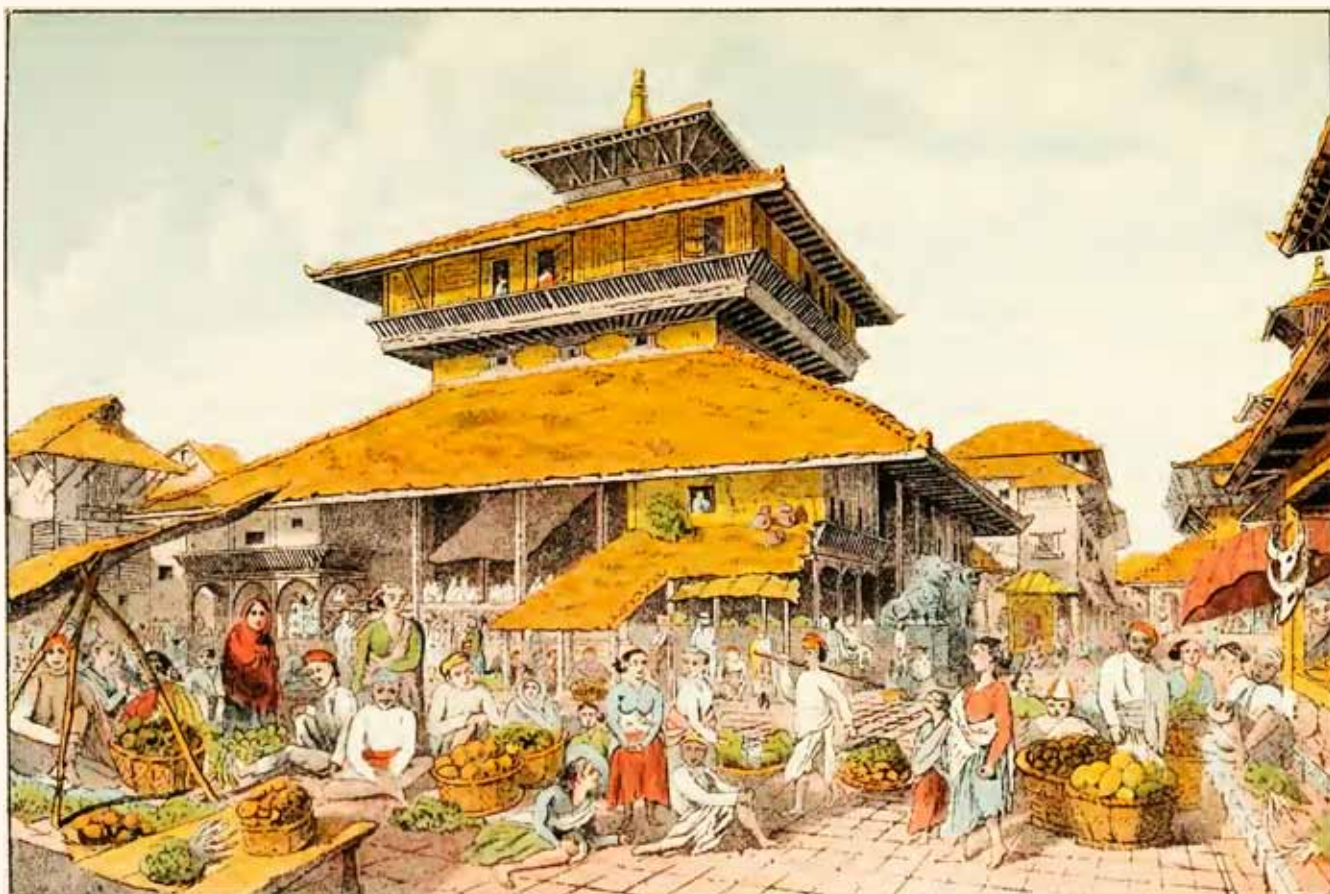
Når man lige undtager de botaniske, faglige miljøer, så forekommer Wallich egentlig ikke særlig kendt i sit danske fødeland. Der er dog skrevet enkelte artikler på dansk om hans liv, ligesom han indgår i kolonihistorien, med sin relation til den danske handelsstation i Serampore i den nordlige udkant af Calcutta (Kolkata), og senest har en tysk historiker skrevet en fremragende biografi om Wallich. Størstedelen af de brevsamlinger, som Wallich har efterladt sig, indgår i samlingerne i Indian Archives i Calcutta. Derudover findes store samlinger i London og et mindre antal i Naturhistorisk Museum i København, som også har store Wallichsamlinger i deres herbarium, dvs. opklæbede eksemplarer af tørrede planter. Han afleverede selv store samlinger under sit eneste og ganske kortvarige besøg i Danmark i sommeren 1829, ligesom også den første Galatheaekspedition, der besøgte Wallich i november-december 1845, hjembragte et større antal tørrede planter (deriblandt tørrede teplanter fra såvel Nepal som fra Assam).

Som den første anerkendte Wallich i øvrigt de billedkunstnere, som udførte de mange originale tegninger, som efterfølgende udgjorde grundlaget for de trykte og efterfølgende håndkolorerede plancher. Wallich var yderst kritisk med hensyn til gengivelserne, men honorerede også arbejdet, så billedkunstnerne fik deres navne påført på plancherne, og han bestræbte sig på at yde dem en bedre betaling, end de britiske myndigheder umiddelbart var indstillet på.

Mens der ikke er anført navne på lokale indsamlere af de tidligst indsamlede planter, angiver Wallich fra omkring 1828 såvel indsamlingslokalitet som navne på indsamlerne i sine plantebeskrivelser.

Mogens Engelund har siden 1968 - både som turist og i studiemæssigt øjemed - rejst over det meste af Nepal, for bl.a. Mellempfolkeligt Samvirke og Danida. Han er cand.tech.soc. med speciale i Himalaya.

Mange af Kathmandudalens markante bygningsværker eksisterede selvfølgelig også da Wallich kom forbi for 200 år siden. Kathmandu så stort set ud, som vi husker den. Tegningen her er fra omkring 1850

Kilde: Oldfield

WELCOME TO NEPAL

Tribhuvan International Airport's nye ankomsthale er næsten færdig, og den er flot

KAN MAN REJSE TIL NEPAL IGEN?

Tekst og fotos: Maj Jensby

Rejseberetning fra et coronaudfordret Nepal. Om en afbrudt rejse, om længslen efter Nepal, og om hvordan viljen kan overvinde forhindringer.

Da udenrigsministeren den 13. marts 2020 opfordrede alle danskere på rejse i udlandet til at rejse hjem snarest muligt på grund af den daværende COVID-19-situation, befandt jeg mig i Kathmandu. Jeg var netop ankommet til Nepal nogle få dage tidligere, og jeg var begejstret over at være vendt tilbage til det land, som jeg holder så meget af, da mit besøg pludselig blev afbrudt.

Imens situationen spidsede til hjemme i Danmark, var der dog ikke meget at mærke i Kathmandu. Her fortsatte hverdagen som normalt, og folk snakkede knapt nok om denne nye verdensomfattende pandemi. Men efter at have set situationen an i nogle dage og fulgt med i de danske nyheder, havde jeg efterhånden ikke mere is i maven til at blive i Nepal. Så da nyheden kom den 20. marts om, at også Nepals grænser ville lukke for indkommende flypassagerer, blev jeg klar over, at det var tid til at rejse hjem til Danmark.

Under 24 timer senere – blot fire timer inden Nepal lukkede sine grænser – satte jeg igen kursen mod Danmark. Det var en vemodig afsked, og det var med uvished om, hvornår jeg igen ville kunne sætte mine ben i Kathmandus gader.

Hvornår tør man rejse tilbage?

Der var vist ingen af os, der havde kunnet forudse, at coronapandemien ville vare så længe, som den har. Alle planer og drømme har været sat på pause i mere end et år, deriblandt min længsel efter at rejse tilbage til Nepal. Så da jeg fik min ferieplan for foråret 2021, var det næsten vemodigt at se, at jeg igen havde fået de tre ugers ferie, som var tiltænkt min årlige tur til Nepal, mens der stadig ikke var rejsemuligheder.

Da det blev februar, og jeg kom tættere på min ferie, begyndte jeg dog at spørge mig selv, om det måske alligevel kunne være muligt at rejse til Nepal igen? Jeg afsatte en lørdag til at undersøge, hvad det ville kræve og endte med en lang liste, men også med en konklusion om, at det burde være muligt. Så med bare tre uger til min planlagte afrejse tog jeg fat på listen.

Jeg fik søgt om visum på ambassaden i København, da visum-on-arrival pt. ikke var muligt. Jeg fik tegnet en ekstra rejseforsikring, der dækkede, hvis jeg skulle få COVID-19. Jeg fik reserveret syv dages karantæneophold på et hotel i Kathmandu. Dokumentation for dette sendte jeg sammen med visumansøgningen til ambassaden. Jeg fik købt en flybillet.

Jeg fik taget en PCR-test og tog dokumentationen for den med til Nepal. Jeg fik udfyldt 'International Traveller Online Arrival Form' og tog dokumentationen med til Nepal.

Rejsen til Nepal

Min rejse tilbage til Nepal gik glat og problemfrit. Jeg har efterhånden rejst til og fra Nepal mange gange, og det her var nok den letteste rejse, jeg har haft dertil – altså da jeg først havde fået styr på alle retningslinjerne og papirerne.

Tirsdag den 23. marts mødte jeg op, to timer før afgang, i en ret så mennesketom lufthavn i Kastrup. Der var også blot en lille kø af mennesker ved checkinskranken hos Qatar Airways, og da vi kom ombord på flyet, fik jeg en hel sæderække for mig selv. Inden flyet lettede fik alle passagerer udleveret en lille håndsprit, et sæt engangshandsker og et engangsmundbind, som skulle bæres under hele flyveturen.

Restriktioner i Nepal

Det var som nævnt, da jeg rejste, et krav at alle turister skal i syv dages karantæne på et hotel ved ankomst til Nepal, hvis man får taget en negativ COVID-19 test på dag fem efter ankomst.

Udover opfordringen til karantæne ved ankomst til landet er der ikke mange coronarestriktioner tilbage i Nepal. Myndighederne opfordrer dog fortsat alle til at bære mundbind på offentlige steder, såsom i butikker, templer, restauranter, turistattraktioner og i offentlige transportmidler. Selvfør coronapandemien var man i Kathmandu gader vant til at se folk gå rundt med mundbind på grund af luftforureningen, men mundbind indendørs så nu ud til også at være blevet en fast del af nepalesernes hverdag. Jeg kom kun forbi få butikker og spisesteder, hvor personalet ikke havde mundbind på, og var egentlig overrasket over, i hvor høj grad nepaleserne havde taget myndighedernes restriktioner om brug af mundbind til sig. I tilfælde, hvor personale eller kunder ikke havde mundbind på, blev dette dog ikke påpeget.

Jeg brugte alle mine dage i Kathmandu, men snakkede med mange, som rejste til andre distrikter, blandt andet for at trekke i bjergene. Alle distrikter kræver i skrivende stund en negativ COVID-19 test ved indrejse til distriktet, og der opfordres desuden nogle steder til yderligere karantæne.

Livet i Kathmandu

På femte dagen efter min ankomst tog jeg til Star Hospital i Sanepa for at blive podet for COVID-19. Jeg ankom kl. 8.45 om morgenen, betalte prisen på 2.400 nepalesiske rupees, blev podet og fik mit negative svar allerede klokken 15.15.

Jeg kunne herefter nyde mit gensyn med Kathmandus gader. Til min glædelige overraskelse var alt næsten ved det gamle – butikker, restauranter og lignende havde alle åbent, så jeg skyndte mig at få mit hår klippet og nød derefter en kop sød chiya på en lokal café i det varme vejr.

Luftforureningen i Kathmandu er altid, som beskrevet, næsten forventelig slem, men i ugerne efter min ankomst udviklede forureningen sig til en endnu tykkere dyne over byens gader og huse, end jeg før har set. Dette skyldes, at Nepal i den periode oplevede et stort antal skovbrande, som drastisk forværrede luftkvaliteten. Jeg havde glædet mig til et gensyn med Himalayas bjergtoppe, men kunne knapt nok se toppen af bakkerne, der omgiver Kathmandudalen. Mange skoler i hovedstaden holdt endda lukket i flere dage af samme grund, men måtte åbne op igen, da de måtte sande, at forureningen ikke ville fortage sig foreløbigt.

Når jeg snakkede med nepaleserne om coronapandemien, synes de ikke at være bekymrede. Flere af mine nepalesiske venner i Kathmandu havde været smittet med COVID-19, men havde ikke haft svære symptomer eller senfølger. Det var vanskeligt at få

Nepaleserne er vant til at bære mundbind udenfor pga. luftforureningen, men i disse tider skal de også bæres indenfor

oplysning om de daglige smitte- og dødstal relateret til COVID-19, men faktum er, at hospitalerne i marts og starten af april måned ikke var overfyldte med meget syge eller døende COVID-19-smittede patienter. Sygehusvæsenet var altså ikke overbelastet trods de lempede restriktioner.

Jeg hørte desuden, at befolkningen i bjerglandsbyerne påstod, at de måtte være immune overfor COVID-19, eftersom smitte- og dødstallene der, efter deres oplevelse, var så lave.

Hjemturen til Danmark

Kun få lader sig teste for COVID-19 i Nepal, formentlig på grund af den høje pris, som for mange borgere svarer til tre dages løn. Det betyder dog heldigvis, at det ikke tager lang tid at få svar på testen. De danske myndigheder stiller nemlig krav om en negativ COVID-19 PCR-test, der er taget indenfor bare 24 timer før påstigning på det første fly til Danmark (hvis man har en sammenhængende flybillet videre til Danmark).

På dagen, hvor jeg skulle rejse hjem til Danmark, tog jeg ind til Star Hospital allerede klokken 7.00 om morgenen, lige da de åbnede. Jeg skulle vise mit pas samt opgive mine flyrejse-informationer, inden jeg rimelig smertefrit fik foretaget min PCR-test. Allerede klokken 11.15 samme dag fik jeg en sms med oplysning om, at de havde mit svar klar samt et link til en hjemmeside, hvor jeg kunne tjekke resultatet. Jeg tog derefter tilbage til hospitalet, hvor jeg fik udleveret dokumentationen for min test, hvilket var det første jeg skulle fremvise, da jeg om aftenen ankom til lufthavnen.

Efter to flyvninger med fly, der til min store overraskelse var næsten fyldte, landede jeg i Danmark. Her skulle jeg, og alle andre passagerer, som noget af det første hurtigtestes for COVID-19. Jeg stod i kø i 30 min-

nutter for at få foretaget prøven og skulle derefter vente 10 min på at få svaret og dokumentationen derpå. Min kuffert var allerede på bagagebåndet, da jeg kom der til, og jeg kunne forlade lufthavnen cirka 60 minutter efter landing.

Jeg måtte dog tage direkte hjem, da den danske regering opfordrer til selvisolation efter indrejse til Danmark. Hvis man podes negativ for COVID-19 på fjerdedagen, kan isolationen ophøre.

Det lykkedes!

Efter jeg er vendt hjem til Danmark igen, er jeg ikke bare fyldt op med gode rejseminder og taknemmelighed, over at jeg kunne vende tilbage i Nepal, men også med måben over, at det rent faktisk lykkedes mig at komme afsted og hjem igen uden det mindste problem. Har man tid nok, kan man altså sagtens begynde at rejse tilbage til Nepal.

14. april 2021

Sidste:

Få dage efter Maj Jensbys hjemrejse – og efter artiklen var gjort færdig – blev Nepal ramt af den anden bølge af COVID-19. Regeringen indførte den 20. april en lang restriktioner i lighed med dem, vi oplevede i Danmark i årets første måneder. I skrivende stund vides det ikke, om og hvordan kommende restriktioner vil påvirke indrejserreglerne.

Maj Jensby er uddannet jordemoder i 2014. Hun har boet i Nepal 2015-19, hvor hun bl.a. arbejdede som frivillig sundhedskonsulent organisationen MountainChild Inc. i Kathmandu.

NEPAL: BUSINESS AS USUAL OG ALLIGEVEL IKKE

Af Jan Møller Hansen

Parlamentet blev opløst, og valg blev udskrevet lige før jul. To måneder senere annullerede højesteret denne beslutning. Desuden opløste højesteret den tre år gamle fusion mellem de to kommunistpartier med mere forvirring til følge. Magtkampe, intriger og forvirring råder.

Man kunne foranlediges til at tro, at Nepal er mere eller mindre ovre og igennem COVID-19-pandemien. Der er ikke længere voldsomt mange rapporterede tilfælde af COVID-19, trafikken på vejene er igen heftig, og luftforureningen er tilbage på sit normale og alarmerende høje niveau. Turistområder, natklubber, skoler, sportssteder og meget andet er efterhånden genåbnet. Sundhedseksperterne i Kathmandu strides dog lidt om, hvad årsagerne kan være til Nepals pludselige og tilsyneladende lave infektionstal. Er det flokimmunitet, upålidelige tal eller måske manglende tests? En række eksperter er dog bekymrede for, at pandemien kan eksplodere igen, og at Nepal ikke er gearet til at håndtere en sådan situation.

Kritikere siger, at selvom den nepalesiske regering i marts sidste år indførte national nedlukning frem til juli, så har den nationale håndtering af pandemien været ukoordineret og mere eller mindre tilfældig med begrænset proaktiv testning og sporing af smitte, med en åben grænse til Indien og et ineffektivt karantænesystem.

Udadtil og på overfladen ser alt igen næsten helt normalt ud. Samfundet er åbnet op, og det hektiske urbane liv er genoprettet. Den 6. april var 3036 mennesker, ifølge officielle tal, døde som følge af COVID-19, og det er ikke meget for en befolkning på ca. 30 millioner. Antallet af COVID-19-tilfælde og -indlæggelser er, ifølge regeringen, stødt faldende. Hverdagen er tilbage i Kathmandu og i resten af landet, og alt ser ganske normalt ud. Tilsyneladende.

COVID-19-pandemien, og opgaven med at få genoprettet økonomien, fylder ikke længere så meget hos regeringen. De ledende politikere er for længst gået ind i en helt anden kamp, nemlig kampen mod hinanden. Der er tale om intense magtkampe og intriger i regeringspartiet Nepal Communist Party (NCP, der blev resultatet af fusionen i 2018 mellem det gamle kommunistparti CPN-UML og Maoist Center), der nu som konsekvens er gået mere eller mindre i opløsning. Og det er desværre her, at "Business As Usual" kommer ind i billedet. De nepalesiske politikeres magtkampe med hinanden fortsætter i én lang uendelighed, og i de seneste måneder har det taget helt

nye dimensioner. Man kunne foranlediges til at tro, at politiske intriger og personlige magtkampe er Nepals karma, hvis man kan tale om noget sådant.

Den verserende og uendelige magtkamp mellem K.P. Oli og P.K. Dahal har nu smadret det regerende parti NCP, opløst parlamentet og sendt landet ud i en dyb politisk krise. Den 20. december, lige før Dahal-fraktionen i NCP kunne fremtvinge en mistillidsafstemning mod K.P. Oli, opløste Oli parlamentet, trods et stort flertal, og opfordrede samtidigt til et hurtigt valg. Handlingen vakte stor undren i hans egne partirækker, hos oppositionen og ikke mindst i befolkningen. Handlingen var tilsyneladende et forsøg fra Oli på at droppe magtfordelingsaftalen med partirivalen Dahal, som var grundlaget for regeringen og det sammenlagte parti NCP. Olis politiske

modstandere, og sågar nogle af hans egne politiske partifæller, mente, at opløsningen af parlamentet var forfatningsstridig. Opløsningen af parlamentet satte efterfølgende gang i offentlige demonstrationer og protestmøder organiseret af grupper fra hele det politiske spektrum, herunder rivaliserende fraktioner i kommunistpartiet, oppositionen fra Kongrespartiet og titusinder af civilsamfundsaktivister.

Det ledende medlem af kommunistpartiet, og Olis partikammerat, M.K. Nepal, kaldte partiets formand og premierminister, K.P. Oli, for den nepalesiske udgave af Adolf Hitler. M.K. Nepal beskyldte Oli for at være en autokratisk diktator og har sagt, at der er behov for at befri folket og partikammeraterne fra den falske propaganda, der fremføres af Oli og hans bonkammerater. M.K. Nepal mener, at Oli ikke er loyal over

–Nepal i politisk kaos og på vej ud over kanten.
Tegning: Subhas Rai

Dahal fodrer M.K. Nepal med en sukkerkugle – en såkaldt Ladoo. Men begejstringen holdt ikke længe, da Oli et par dage efter opløste deres fælles NCP-parti. Foto: De sociale medier.

for kommunistpartiets grundlæggende værdier og principper, som er nedfældet i den såkaldte Janatako Bahudaliaya Janabad (Folkets Flerparti Demokrati). Folkets Flerparti Demokrati blev i sin tid introduceret af Madan Bhandari, der var en populær leder af kommunistpartiet; han vandt i 1991 valget mod daværende premierminister Krishna Prasad Bhattarai.

Da NCP vandt valget i 2017 med stort flertal, var der håb om, at Nepal nu ville bevæge sig ind i en periode med mere politisk stabilitet og vækst. Men sådan skulle det desværre ikke gå. Tværtimod. Interne og personlige magtkampe i NCP mellem de aldrende mænd Oli og Dahal og deres respektive støtter og fraktioner med store egoer har ført Nepal længere ud på overdrevet og på randen af konflikt og uro.

Regeringspartiet NCP og den siddende regering er fanget i endeløse intriger og magtkampe, og Nepal har siden 2018 betalt en høj pris for Olis og Dahals enerverende og ødelæggende egoer.

Situationen er p.t., at UML med sine 121 parlamentsmedlemmer har brug for Nepali Congress' (NC) 63 pladser for at samle en coalition, mens maoisterne med sine 53 medlemmer vil have brug for både NC's 63 medlemmer og Janata Samajwadi Party's (JSP) 34 for at få et flertal. Hvordan en kommende regering i Nepal kommer til at se ud, står hen i det uvisse. Når der er politisk kaos eller helt fundamentale udfordringer, som det politiske, offentlige og administrative system ikke kan håndtere, er der kun én sidste udvej tilbage, og det er højesteret.

Den 23. februar gendannede højesteret således parlamentet, og der var stor jubel, da P.K. Dahal og K.M. Nepal viste deres politiske venskab ved at fodre hinanden med

et par Ladoo-kugler (søde kugler lavet af mel, fedt og sukker). Men begejstringen varede ikke længe, da højesteret et par uger senere splittede NCP op i de to oprindelige partier CPN (Maoist Center) og UML.

Den 7. marts annullerede Højesteret nemlig sammenlægningen af Olis UML og Dahals CPN til NCP. I skrivende stund ledes Nepal vel reelt fra de tre politiske leders privatboliger i boligkvarterne Baluwatar, Khumaltar og Balkot i Kathmandu. Både UML og CPN bejler til NC og JSP for at opnå det samlede antal 135 i det nuværende underhus med 270 medlemmer. Men lederen af NC, Sher Bahadur Deuba, har tidligere ved flere lejligheder sagt, at NC ikke vil deltage i eller lede en ny regering. I flere måneder meldte NC ud, at de ikke ønskede at stille et mistillidsvotum til regeringen. Men i starten af april var udmeldingen fra NC, at K.P. Oli bør gå af som premierminister.

Oli og hans kabinet er p.t. i princippet blot et forretningsministerium (caretaker), som alene varetager den nødvendige administration af Nepal uden et parlamentarisk flertal, indtil der er udpeget en ny premierminister og ny regering. I begyndelsen af april blev fire føderale ministre for energi, erhverv, byudvikling og arbejde suspenderet. Dertil kommer, at en stribe provinsministre rundt om i landet også er trådt tilbage som følge af stridighederne i NCP-partiet.

Bortset fra Himalayabjergene og de smukke templer i Kathmandu, ser det mildest talt ikke kønt ud i Nepal. Den politiske situation er kaotisk, og Nepal går, som så ofte før, en usikker fremtid i møde. I de senere årtier har Nepal været præget af dysfunktionelle koalitionsregeringer, der på stribe har leveret en jævn strøm af kortsigtede og lammende politiske beslutninger med mangel på politisk retning og ustabi-

litet til følge. De ledende politikere i Nepal fortsætter i dette kedelige spor.

Spørgsmålet er nu, om, og i givet fald hvornår, der skal afholdes valg, hvordan en ny regering vil blive udpeget og sammensat, og hvem der bliver Nepals næste premierminister. En ting er dog nogenlunde sikkert. Den næste premierminister vil givetvis være en garvet og gennemtestet politiker, som sandsynligvis har haft jobbet én eller flere gange før og med en ikke imponerende præstation bag sig. Det kan man sige med nogenlunde sikkerhed.

Sidst i marts måned blev der gennemført en større landsdækkende meningsmåling, som satte tal på befolkningens mening om den politiske situation. Undersøgelsen viste ikke overraskende, at der er en udbredt mistillid til og utilfredshed med de politiske ledere i Kathmandu. Der er dog en mere positiv holdning over for de lokale regeringer. 47% ikke har tillid til premierminister Oli, og 60% har ikke tillid til de politiske partier. Det måske mest bemærkelsesværdige resultat af undersøgelsen var, at mere end 76% af de adspurgte ikke mener, at der er noget politisk parti, som repræsenterer deres interesser. Dertil kommer, at meningsmålingen blev gennemført lige før, at regeringspartiet NCP gik i total opløsning. Brahminerne og newarene er de mest pessimistiske i ft. den nuværende situation i landet, hvorimod de oprindelige folk i Terai og i bjergene tager situationen mindre tungt. Meningsmålingen viser med klar tydelighed, at den nepalesiske befolkning er udbredt desillusioneret i forhold til den politiske situation og godt trætte af Kathmandupolitikernes intriger og magtkampe.

Nepal er, som så mange gange før, kastet ud i politisk og økonomisk uvished, og de kommende måneder vil vise, hvordan en ny regering vil blive sammensat. Man kan kun håbe på, at der i de kommende år vil ske et generationsskifte i de politiske partier, og at nye politiske bevægelser med deltagelse af de yngre generationer vil vinde frem i Nepal.

8. april 2021

Artiklen er udarbejdet på baggrund af avisartikler, ledere fra de nepalesiske medier og enkelte samtaler med nepalesere. Karikaturtegningerne er venligst stillet til rådighed af avisen Nepali Times.

Jan Møller Hansen har boet syv år i Nepal, hvor han har arbejdet for Udenrigsministeriet, MS og CARE Nepal. Han er medlem af Dansk-Nepalesisk Selskabs bestyrelse.

47 16 12 20

www.kiplingtravel.dk

KIPLING
TRAVEL

JAZZ I NEPAL

For halvandet år siden påbegyndte jeg en rejse og et samarbejde med Kathmandu Jazz Conservatory (KJC) om at udvikle et Music Management-kursus for konservatoriets diplomstuderende. Det skulle være et projekt bygget af entreprenørskab og samarbejde mellem mennesker med passion for musik, lighed og udvikling af den lokale musikbranche.

Af Christine Ohm Cleaver

Kathmandu Jazz Conservatory (KJC) blev grundlagt i 2007 med det formål at uddanne den kommende generation af musikere, producere, lydteknikere, komponister og sangskrivere til at imødekomme musikbranchens stigende efterspørgsel.

Christine på scootertur med lokale DJ's

Fra DJ's til jazzstuderende – projektets tilblivelse

Ultimo 2018 landede jeg i Kastrup efter min første rejse til Nepal, hvis primære formål havde været at fuldføre et Yoga Teacher Training-kursus. Efter hjemkomsten var én ting sikkert: jeg var slet ikke færdig med Nepal. Tværtimod kunne jeg ikke slippe tanken om, at jeg ikke blot ville tilbage på visit: jeg ville engagere mig dybere i landet.

Jeg valgte at søge muligheder i emner, jeg har stor interesse for, nemlig musik, socialt engagement og forretning. Jeg var netop begyndt at DJ'e på hobbyplan og vidste, at ulighed i musikbranchen er et globalt problem. Efter lidt research fandt jeg ud af, at der – ikke overraskende – er utrolig få kvindelige DJ's i Nepal. Mit udgangspunkt blev derfor et projekt, der via DJ-workshops og undervisning i Music Management skulle få flere kvinder ind i branchen.

Netværk er nøglen

I musikbranchen opstår det næste gig, samarbejde eller den næste anbefaling ofte via netværk. Derfor er vigtigheden af netværk – herunder, hvordan man skaber, plejer og udvider sine relationer – en af de ting, vi har diskuteret på kurset.

Uden et fantastisk netværk ville dette projekt heller ikke se ud, som det gør i dag. Sommeren 2019 tog jeg til Nepal igen for at researche og netværke til projektet. Før afrejsen rakte jeg ud til relevante kontakter i Nepal og Danmark, som kunne hjælpe mig med at opbygge projektet. Da jeg landede i Kathmandu havde jeg derfor allerede flere såkaldte kaffeaftaler i bogen, dog uden fast tid og sted – det er trods alt Nepal. En af de ting, jeg elsker ved Nepal, er, at der – efter min erfaring – ofte er kortere fra tanke til handling end i Danmark. Der eksisterer en åbenhed, entreprenørånd og samarbejdsvillighed, som gør, at det er mere ligetil at etablere samarbejder, relationer og projekter. På min tur mødte jeg mange personer, der i dag er involveret i projektet. Navnlig skulle mødet med Nirakar Yaktumba vise sig at være afgørende. Som musiker og entreprenør er han bl.a. kendt som bassist i Nepals første internationale rockband, '1974 AD', og som medstifter og direktør for KJC.

Jeg mødte Nirakar til en kop te på spillestedet Moksh, der ligger i samme kompleks som KJC. Jeg fortalte ham om mine meget spæde idéer og aspirationer i håb om, at han ville finde det interessant. Før jeg vidste af det, havde jeg fået rundvisning på KJC, mødt en række elever og ikke mindst Maria Fajardo Martín, som skulle vise sig at blive min primære kontakt og samarbejdspartner. Maria er sangerinde og Head of Vocals Department and Academic på KJC. Hun er fra Spanien, men bosat i Kathmandu, gift med Abhisek

Bhadra, der ligeledes er musiker og del af KJC's akademiske stab, og som også har været involveret i projektet. Maria og jeg klikkede, og hun var straks fanget af projektet og formålet bag. Vi fandt hurtigt frem til, at det ville være givende for KJC's studerende med undervisning i Music Management. Hermed ændrede projektets scope sig fra at rette sig mod kvinder i DJ-branchen til jazzstuderende generelt. Apropos kort fra tanke til handling, så fik Maria hurtigt planlagt en fokusgruppe med unge kvindelige studerende og musikere. Så jeg kunne få indsigt i deres udfordringer, samt hvilke managementkompetencer de kunne få gavn af. Fokusgruppen gav mig indsigt i en række af de komplekse udfordringer, de som både kvinder og musikere står overfor. En kvinde fra KJC's administrative stab sad med til gruppemødet, stille og observerende. Da hun måtte forlade gruppen tidligere, sagde hun, at hun var ked af at måtte gå, for det var første gang, hun var vidne til en så åben dialog om at være kvinde i en mandsdomineret og udfordrende branche. De andre kvinder nævnte også, at det var en af de første gange, at de sad sammen og diskuterede disse udfordringer. Jeg gik fra mødet med en følelse af, at lige meget hvad projektet ville blive til, så var der etableret en dialog, og at italesætte et problem er ofte første skridt for at kunne adressere det.

Et samarbejde for en mere professionel og inkluderende branche

Efter mit besøg blev samarbejdet med Kathmandu Jazz Conservatory formelt etableret med det formål at klæde konservatoriets diplomstuderende på med værktøjer, viden og kompetencer til både at udvikle egen karriere på organiseret, strategisk og professionel vis og være med til at bane vejen for en mere progressiv og inkluderende musikbranche. Helt konkret omfatter projektet et Music Management-kursus, der består af tre fag: "Project Management in Creative Industries", "Branding, Marketing & Communication" samt "Diversity, Equality & Culture". Som udgangspunkt for kurset ligger økonomiske, kulturelle og sociale udfordringer, som er interessante at dykke ned i.

En blomstrende, men udfordret branche

Fra min indledende research og undervisningserfaring står det efterhånden klart, at musikere i Nepal møder mange udfordringer. Branchen opleves af flere af de studerende som en af de mest fordomsfri i landet. Dog er der samtidig store udfordringer, som jeg stadig kun lige er begyndt at forstå. Det er derfor med stor ydmyghed, nysgerrighed og et lærevilligt sind, at jeg forsøger at skildre branchen og nogle af disse komplekse udfordringer.

En af de mest åbenlyse udfordringer er den økonomiske bekymring, der følger med musik som karrierevalg. Det er ingen hemmelighed, at det på globalt plan er svært at leve af at være musiker. At der kun er et begrænset udvalg af spillesteder og pladeselskaber i Kathmandu, giver yderligere noget at kæmpe med, især for 'upcoming' musikere. Udover de åbenlyse spinkle økonomiske udsigter hersker der mere usynlige – men ikke mindre virkelige – udfordringer, primært relateret til traditioner samt kulturelle og sociale normer. Disse udfordringer omfatter alt fra begrænsende opfattelser af musik som profession til kønsroller og forventninger fra familie og samfundet. Et af de ord, jeg har hørt mest i forbindelse med udfordringer i branchen, er respekt. Altså manglen på den. De studerende oplever generelt manglende respekt for musik som profession. Musik anses nemlig ofte som ren underholdning og ikke som et sikkert eller seriøst karrierevalg. Hertil kan føjes manglende accept fra bl.a. familien, som kan have svært ved at forstå eller bilige musik som mere end en hobby.

Kvinde i branchen – bas eller bryllup?

At være kvinde gør det ikke lettere. I de fleste brancher oplever kvinder udfordringer med alt fra det famøse glasloft til sexchikane, og musikbranchen er ingen undtagelse. Adskillige studier om ulighed i branchen verden over viser, hvordan kvindelige artister generelt betales mindre end mandlige, er i undertal på bl.a. festival line-ups og i ledende stillinger¹ samt oplever objektivisering og

mistænkeliggørelse af deres kompetencer². Globalt, såvel som i Nepal, er kønsulighed en af de mest åbenlyse udfordringer i musikbranchen. I Nepal er der først og fremmest markant flere mænd end kvinder i branchen, og de få kvinder, der er, støder på flere og anderledes barrierer end mændene. Eksemplerne og historierne er mangesidede og øjenåbnende. Som kvinde kan jeg genkende nogle af udfordringerne, så som manglen på kvindelige ledere og rollemodeller, hvilket kan gøre det sværere at spejle sig og finde ligesindede og støtte. Flere af de studerende har nævnt, at det nok ikke er helt tilfældigt, at der er flere kvinder, der synger end spiller et instrument. At synge anses nemlig som feminint og dermed mere normalt for kvinder, frem for at spille et instrument, som vurderes som mere maskulint. De unge kvindelige musikere i Kathmandu åbnede også mine øjne for flere lag af kulturel kompleksitet, der overgår min egen erfaring. Professionelt skildres udfordringer med alt fra at blive ignoreret, overset eller udeladt fra beslutningsprocesser til, at al anerkendelse gives til mandlige bandmedlemmer. Privat er udfordringerne primært forbundet til sociale og kulturelle normer. De kvinder, jeg har talt med, oplever i større eller mindre grad forventninger til, at de med tiden skal gifte sig og stifte familie og derfor ikke bør stræbe efter en seriøs musikkarriere. En anden forhindring er en udbredt norm om, at piger ikke bør være sent ude. Det gør det svært for dem at optræde og skabe sig et navn, da gigs ofte foregår i aftentimerne. Selv de kvinder, der oplever accept fra familien, kan føle dårlig samvittighed ved eksempelvis at blive sent ude. I fokusgruppen blev udfordringerne vendt til en fordel, da en af de unge kvinder med en jokende attitude sagde: *"The good thing about being a woman is that people underestimate you"*.

Inkludering af mændene

Undervejs i projektudviklingen fandt vi ud af, at projektet ikke kun skulle omhandle kvinder. Mere diversitet og kønslighed er ikke blot mere etisk og fair, men også strategisk og klogt for hele branchen. Diversitet, åbenhed og inklusion kan give flere og forskelligartede perspektiver og idéer, som giver øget kreativitet – og hvilken musiker ønsker sig ikke mere af det? Alle musikstuderende har godt af at tilegne sig såkaldte managementkompetencer, så de både kan skabe sig en bedre karriere og bidrage til en mere professionel og progressiv branche. Derfor er det vigtigt at inkludere mændene, især i problemstillingen med kønsulighed, for at skabe sammenhold, dialog og samarbejde frem for en "os mod dem"-kultur.

Gæsteundervisere og paneldebatter

Alle indsatser i Music Management-kurset er frivillige og båret af ildsjæle, der har haft lyst til at bidrage. Som supplement til min undervisning har vi inviteret gæsteundervisere og lokale aktører til at bidrage med ekspertviden, perspektiver og erfaringer. En af disse er Sachit Man Sherchan, der er CEO i det lokale marketingbureau Nisadhya. Sachit har kørt et godt 10-ugers forløb med fokus på alt fra eventmarketing til opsætning af hjemmeside. En anden bidragsyder er Helena Asha Knox, grundlægger af galleriet Kaalo.101, som stræber efter at skabe et trygt miljø med fokus på diversitet og inklusion. Helena har afholdt en workshop for at etablere en åben dialog omkring emner som kastesystemet, kønslighed og intersektionalitet, som er et begreb der dækker over den såkaldte sammenkobling af sociale kategorier en person kan falde under, såsom f.eks. race, seksualitet. Dertil har vi afholdt en paneldebat om branchen med lokale musikere fra bl.a. de kendte bands 'Underside', 'Echoes in the Valley' og 'Albatross'. En sidste paneldebat arrangeres i skrivende stund i faget "Diversity, Equality & Culture" for yderligere at facilitere og normalisere dialog om emnerne.

"Musik er sjælens stemme"

Al undervisning foregår virtuelt, bl.a. på grund af COVID-19. Trods fysisk distance har jeg følt mig forbundet med de studerende og har med stor glæde oplevet, at flere har delt aspirationer og udfordringer med mig. Jeg oplever de studerende som utroligt reflekterede, åbne og inspirerende. En af de første opgaver, jeg gav dem,

var at formulere, hvorfor de mener, at musik har værdi for dem og samfundet. Svarene var rørende og inspirerende og inkluderede citater som: "Musik er sjælens stemme", "Musik er et værktøj, der forbinder mennesker emotionelt og spirituelt", "Musik gør os i stand til at reflektere og udtrykke os selv og de samfundsmæssige udfordringer, vi møder" og "Musik får os til at smile".

Hvad tager vi med – og hvad nu?

Kurset har kørt siden efteråret 2020 og afsluttes i foråret 2021. Ved at benytte tillærte værktøjer og viden inden for projektledelse og markedsføring skal de studerende bestå kurset ved at planlægge og promovere de koncerter, som afslutter deres diplomuddannelse. Det er planen, men endnu ikke bekræftet, at kurset afholdes igen for næste kuld.

Projektet har overordnet været en succes. Dog er der rum for forbedring og tilføjelser, og da det er første gang, jeg har opbygget og undervist på et kursus, er der mange læringspunkter. Afslutningsvis afholdes enkeltsamtaler med Maria, Sachit og undertegnede, hvor der både gives feedback på den afsluttende opgave og indsamles feedback til forbedring af kurset.

Mit håb er, at de studerende tager nogle konkrete værktøjer med sig for bedre at kunne organisere og lede egen karriere, samt at der bliver åbnet mere op for dialog og samarbejde angående de skildrede udfordringer. Trods udfordringer oplever jeg stor solidaritet, samhørighed og ligeværdighed mellem de studerende. Det giver håb om, at branchen er i en sund udvikling, og at der ulmer et kæmpe potentiale, som først lige er begyndt at blomstre.

Ved kursets afslutning er jeg fyldt med intet mindre end taknemmelighed, inspiration og passion samt en endnu tættere forbindelse til det land og folk, som jeg forelskede mig i ved første øjekast.

Christines relation til Nepal opstod i 2018, hvor hun fuldførte en 200 timers Yoga Teacher Training uddannelse på Nepal Yoga Academy. Christine er uddannet erhvervsøkonom og projektleder fra Copenhagen Business School med en Master i Management of Creative Processes, og har gennem tiden arbejdet med projektledelse inden for forretningslivet og sociale og kulturelle projekter.

¹<https://www.sydney.edu.au/content/dam/corporate/documents/business-school/research/women-work-leadership/skipping-a-beat.pdf>

²<http://assets.uscannenber.org/docs/aai-inclusion-recording-studio-2019.pdf>

KAOSPILOT I EN PSYKOLOGPRAKSIS

Af Nana Lange

I sommeren 2016 afleverede jeg speciale på psykologstudiet i København. Jeg havde forinden besluttet mig for, at jeg efter endt uddannelse ville tilbage til Nepal og dér prøve at finde arbejde som psykolog.

I foråret gik jeg derfor i gang med en simpel og hurtigt overstået Googlesøgning – der er ikke mange psykologer i Nepal! – og fandt frem til et par psykologklinikker i Kathmandu, som jeg kontaktede. Efter en mailkorrespondance og en kort telefonsamtale havde jeg en aftale i hus, med opstart i Bhatta Foundation, en nystartet virksomhed med kun én ansat udover mig, nemlig Damber Bhatta. Jeg landede derfor i Kathmandu i starten af september 2016, og et par dage efter mødte jeg Damber til en opstartssamtale, hvor vi aftalte løn og arbejdstider. Jeg spurgte ind til rammerne, journalisering, klientens betalingsmåde, sessionernes længde og Nepals lovgivning for psykologer, men der var ingen klare svar, og derfor blev det op til mig at definere eller finde ud af det undervejs. Og sådan blev det.

Da jeg startede op den første dag i Bhatta Foundation, havde jeg ingen idé om, hvad der ventede mig. Jeg vidste, at jeg skulle have (nepalesiske) klienter og udføre psykoterapi, men jeg vidste ikke, hvordan rammerne ville være, hvordan klienterne ville få kontakt til os, eller hvordan samtaleterapien skulle forløbe. Damber havde lovet guld og grønne skove og forsikret mig om, at der ville være styr på alt. Damber havde dog ikke styr på særligt meget, udover lokalet og et par forfærdelige "vi kan løse alle dine problemer"-reklamer på Facebook. Det viste sig at være en meget udfordrende, kaotisk, anderledes, overvældende, overraskende og spøjse oplevelse, som på meget kort tid lærte mig utroligt meget om psykologi, psykoterapi og etik i en fremmed kultur.

Vores lille kontor lå i området Chabahili i Kathmandu, ca. 15 min. kørsel på Dambers motorcykel fra, hvor jeg boede i Lazimpat. Hver morgen hoppede jeg op bag på hans fine monster og susede afsted ad små snoede stier, forbi minitempler og -stupaer samt smilende morgenfolk til det lille kontor. Her havde Damber arrangeret to stole, et bord, et tæppe og et par puder, så man kunne sidde på gulvet, og jeg sørgede for Kleenex og en notesbog til journalskrivning, selv om der ingen retningslinjer var for at føre journal. Belysningen var dårlig, der lugtede fugtigt, og der var ikke særligt hyggeligt. Efter en uges tid startede jeg fire klienter op og blev hurtigt ramt af "hvad har jeg dog gang i"-tanker. Hvad var jeg dog havnet i? Var det skjult kamera? Var jeg bare Dambers lokkedue?

Kulturforskelle og opfattelsen af mig som psykolog

Kulturforskellene viste sig særligt ved rammerne for terapien (eller mangel på samme), nepalesernes tilgang til samtaleterapi og deres opfattelse af mig, både som psykolog og dansker/vesterlænding. Det var krævende ikke kun at skulle forholde sig til psykoterapien som nyuddannet psykolog.

Udover de fysiske rammer, var der også rammerne omkring selve samtalen. De syntes af og til at være ikke-eksisterende – eller i hvert fald anderledes end dem, jeg kendte til. Det var ofte sådan, at min klients telefon var tændt og blev taget undervejs i samtalen. Folk på grunden, hvor Damber havde lejet sit lokale,

henvendte sig midt under en session uden at banke på. Børn kiggede ind ad vinduet. Damber kom med te til mig, selv om jeg sad med en klient. Nogle havde familiemedlemmer (mand/kone/børn) eller en ven med, som kom med inputs undervejs og hjalp med at beskrive eller fortolke problematikken. De afbrød ofte undervejs. Der kunne også ske det, at en klient, som Damber havde haft kontakt med, pludselig stod i dørråbningen, klar til at snakke, uden at jeg var forberedt. Manageren på stedet, som desuden tit var påvirket af lidt af hvert, kom en dag uventet ind i lokalet med sin ven, mens jeg sad og skrev. Han sad en stund og forsøgte at hyggesnakke lidt, inden han efterlod venen hos mig med sætningen "He has problems, you talk with him". Så sad vi der, venen og jeg, begge uforberedte og overraskede over situationen. Han vidste vist ikke, at jeg var psykolog. Efter et par minutter i den lidt underlige situation, som ikke blev lettere af hans manglende engelskkundskaber, fik jeg venligt sagt, at han godt

måtte gå, og at han, hvis han selv mente, at han havde behov for at snakke med en psykolog, var velkommen til at lave en aftale.

Så var der selve betalingen, som ikke var fastlagt, men bestemt ud fra, hvad klienten kunne give (ofte ingenting og højst det, der svarer til 50 dkr.). Og så var der selvfølgelig også sprogbarriererne, som gjorde, at Damber af og til fungerede som tolk, hvilket han ikke var trænet i og derfor ikke udførte ordentligt. Af og til endte det med, at han overtog samtalen. Rammerne var ikke-eksisterende, og med min egen etiske tilgang havde jeg utroligt svært ved at være i det.

Jeg besluttede mig hurtigt for, at mig som psykolog i Nepal ikke kunne - eller skulle - ligne mig som psykolog i Danmark. Det krævede en accept fra min side, mange refleksioner omkring, hvorvidt jeg kunne tillade mig det, jeg gjorde og så selvfølgelig en stor respekt

Nana på Tri Chandra College
Foto: Damber Bhatta

for den nepalesiske kultur og tilgang til samtalen. For samtaleterapi er ikke udbredt i Nepal. Derimod er psykiatere utroligt populære, og de er i min optik ikke nærige med udleveringen af psykofarmaka. Selv personer, der har oplevet enkeltstående panikanfald, får tilbudt psykofarmaka, hvorimod samtaler med en psykolog eller en anden "lytter" kun sjældent tilbydes. Det bunder måske i, at snak om tanker og følelser (og altså forholdet sig-til ens indre verden) ikke fylder på samme måde, som den gør i Danmark. Det er sjældent noget, man snakker med sine venner om, og generelt synes det at være noget, man holder for sig selv. Jeg kunne derfor ikke forvente, at samtalen som middel ville fungere i Nepal. Og her kom det etiske aspekt igen i spil, for kunne jeg tillade mig at pådutte dem min vestlige form for terapi? Havde det en effekt? Var det lindrende for dem på samme måde, som det er for mig, når jeg får lov til at arbejde med mine tanker og følelser? Men når der så sad en klient foran mig, som forsøgte at udtrykke sig og åbne op for sin verden, og tårerne trillede, mens hun fortalte, at hun ikke kunne snakke med sin familie eller venner om det, og at manden nægtede at lytte, fordi han ikke anerkendte eller forstod hendes angst, så tænkte jeg, at det måske alligevel var bare en smule meningsfuldt, og at der måske var behov for dette rum. Også selv om samtalen måske var anderledes end en terapeutisk samtale i Danmark.

Endvidere blev jeg ofte udfordret af mine klienters opfattelse af mig. Jeg blev af og til set som magiker og én, som var i stand til at fixe dem. Der syntes at være en forventning om øjeblikkelig forandring, samt at jeg kom med løsningen og helt konkrete anvisninger på, hvordan deres angst eller depression kunne forsvinde. Vel at mærke uden, at de selv skulle gøre en indsats, som kirurgen, der opererer den passive patient. Forsøgte jeg at forventningsafstemme og klargøre, hvad jeg kunne og ikke kunne, blev jeg ofte mødt af skuffelse, som om de ville ønske, at mine ord virkede som psykofarmaka.

Samarbejdet med Damber gik heller ikke som forventet. Det var forventet, at jeg stod til rådighed det meste af dagen, og af og til arbejdede jeg fra kl. 7 til kl. 17. Jeg mødte oftest ind uden at vide, hvor længe jeg skulle være der. Hvis vi mødtes kl. 7 var det pga. morgenklienter, som så typisk ikke mødte frem. Det viste sig også, at Damber havde mange ambitiøse planer om, hvad jeg ellers skulle bidrage med i hans virksomhed. Jeg skulle bl.a. undervise på universitet via hans kontakter og stå for et kursus i NLP psykoterapi (Neurolingvistisk programmering – en særlig praksisform). Jeg tog Ja-hatten på i forhold til et par af hans forslag, fordi det gav anderledes oplevelser, udfordringer og læring, men når det blev for uprofessionelt og ustruktureret, satte jeg en grænse. Det skete bl.a., da han skrev "Nana Lange, NLP expert from Denmark, will be the main trainer..." i kursusmaterialet. Damber fik skældud og ændrede selvfølgelig hurtigt beskrivelsen. Til gengæld sagde jeg ja til at undervise kandidatstuderende i psykologi på Tri Chandra College. Jeg mødtes således op til en forsamling med en professor og en studieleder, som spurgte ind til, hvad jeg kunne undervise i, hvilket jeg jo ikke havde nogen anelse om, så jeg fortalte, hvad jeg havde skrevet speciale om (*Betydningen af den terapeutiske relation*). Det var fint for dem, og en uge senere stod jeg klar med PowerPoint show. Jeg nåede at arbejde lidt over tre måneder hos Damber og endte med at sige op, da samarbejdet blev for udfordrende, bl.a. pga. hans fravær samt manglende udbetaling af løn (1.000 dkr. om måneden).

Jeg er utrolig glad for, at jeg fik denne oplevelse, og at jeg sprang ud i det, samtidig med at jeg hele tiden reflekterede over, om jeg kunne have mig selv med i det, jeg gjorde. Jeg lærte at skrue ned for mine forventninger til struktur, tid, planlægning og perfekte rammer. Og så lærte jeg noget om tilpasning, fleksibilitet, etik, kultursensitivitet og forklaring af psykoterapi. Vil jeg gøre det igen? Ja, bestemt. Jeg er ikke færdig som psykolog i Nepal.

Fra Nanans Snapchat

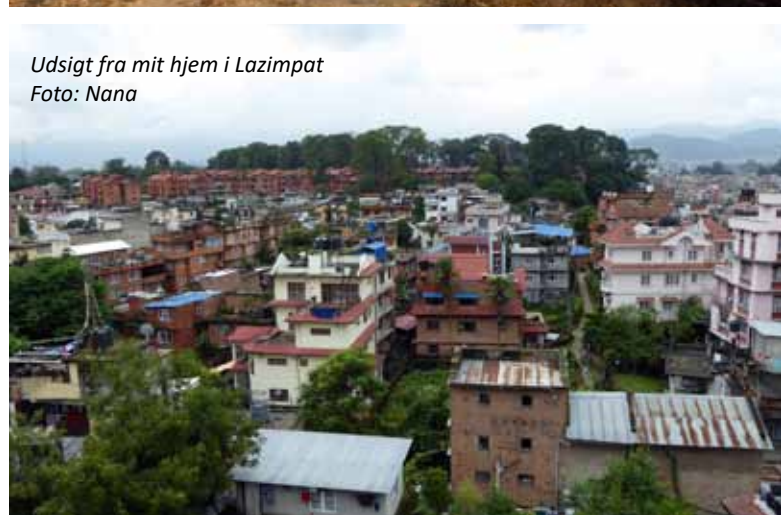

Vi har besøg på klinikken. Og nu bliver jeg kørt hjem på denne sag...

Indgangen til arbejdspladsen
Foto: Nana

Udsigt fra mit hjem i Lazimpat
Foto: Nana

Nana hos landlord
Foto: Laura Nabe

Nana Lange besøgte Nepal første gang i september 2014 for at arbejde med gadebørn. Siden da er hun vendt tilbage mange gange og har i 2016 arbejdet som psykolog i Kathmandu.

Psykologi blev som en akademisk disciplin indført i 1947 som en del af filosofistudiet på Tri Chandra College, inden det i 1959 blev etableret som et selvstændigt fag. Fra 1966 kunne man tage en bachelor i psykologi fire andre steder uden for Kathmandu, og i 1979 blev det muligt at tage en master i psykologi på Tri Chandra College i Kathmandu. I 1981 flyttede The Central Department of Psychology til Tribhuvan Universitet i Kirtipur, Kathmandu, og samme år blev Nepalese Psychology Association (NPA) grundlagt. I starten af 1990'erne blev et PhD-program introduceret på Tribhuvan Universitet. Master in Clinical Psychology blev indført i 2014 på Tri Chandra College. I 2017 – efter jordskælvne og med inspiration fra organisationer, som tilbød samtaleterapi og rådgivning – blev Master in Counseling Psychology indført på Tribhuvan Universitet.

Kilder:

<http://msp.com.np/history-of-psychology-nepal/>

<http://infolink2019.elbo.dk/PsyNyt/Dokumenter/doc/11054.pdf>

https://www.researchgate.net/publication/334411583_Historical_Development_of_Psychology_in_Nepal

SENESTE OPDATERING VEDR. COVID-19-SITUATIONEN I NEPAL

Af Jørgen Rendsvig

Flere artikler i dette nummer af Nepal Vision taler i rolige vendinger om coronasituationen i Nepal, men kort efter påske – midt i april – tog udviklingen en ny og foruroligende drejning. Så her følger et lidt kalejdoskopsk korrektiv.

Medierne har fortalt om den voldsomme udvikling i COVID-19-smitten i Indien i de seneste uger. Situationen er dramatisk, ikke mindst i Uttar Pradesh, der har grænse til hele den sydvestlige del af Nepal.

Ulykkeligvis er situationen også helt ude af kontrol i Nepal. Sundhedsvæsenet er brudt sammen. Syge afvises på grund af mangel på sengepladser, hospitalerne mangler respiratorer, medicin og ilt samt iltbeholdere. Der fortælles om mennesker, der dør på gaden efter at være blevet afvist af hospitaler, der ikke har ledige sengepladser eller mangler ilt til behandlingen. På Pashupathi udvides kremeringsfaciliteterne.

Kontakttallet er over 2. Det er højere end i Indien. B117 er den dominerende mutation, suppleret med en indisk mutation, der er endnu mere smitsom.

Der har været lockdown i Kathmandudalen og i Pokhara siden den 29. april. Passagerfly til og fra Nepal blev indstillet den 7. maj. Samtidig forlader folk Kathmandu i hobetal, og sundhedseksperterne frygter, at smitten dermed breder sig til de små landsbyer, der ellers har været fri for smitte.

Hertil kommer alle de, der drager hjem fra Indien. Mange steder har man hverken mandskab eller økonomi til at teste de tilrejsende, selv om det i princippet skulle gøres.

Også børn bliver smittet. Selvom de ikke bliver alvorligt syge, kan de smitte videre.

Uden tilstrækkelig testning og uden tilstrækkelig kontaktopsporing kan smittetekæden ikke brydes. I Danmark findes der én smittet for hver 200 testede, i Indien findes der én for hver 5 testede. Det er sikkert tilsvarende i Nepal. Hvis ét medlem i en husstand bliver testet positiv, og de andre får symptomer, er det oplagt, at det er COVID, og så er der ingen grund til at teste. Dermed er statistikkerne ikke længere troværdige, og de kommer til at undervurdere smittespredningen.

Vi ved, hvordan boligforholdene er i Nepal. Mange mennesker bor på meget få kvadratmeter, og der er stort set ingen muligheder for at etablere privat karantæne.

Af de over fire mio. vaccinedoser, som Nepal har modtaget, er en del gået til de forkerte målgrupper: folk med penge og indflydelse har købt sig frem i køen.

I Danmark har en række Nepal-orienterede foreninger igangsat indsamlinger for at skaffe midler til støtte for bekæmpelsen af COVID-19 i Nepal.

18. maj 2021

HAR DU SET, AT DER ER SKET NOGET PÅ SELSKABETS HJEMMESIDE?

Af Inger Marie Arildsen, formand for Dansk-Nepalesisk Selskab

Der er sket store fornyelser af selskabets hjemmeside nepal.dk. I februar blev vores besøgende mødt af et helt nyt layout og flere nye menupunkter.

Vi har under et nyt menupunkt NEPAL I DANMARK suppleret hjemmesiden med oplysninger om danske organisationer og virksomheder med relation til Nepal. Det kan være NGO'er, restauranter, butikker, der producerer og sælger produkter fra Nepal, rejsebureauer og meget mere. Du finder under dette menupunkt også en kort beskrivelse og et link til hjemmesiderne for de organisationer og virksomheder, der har valgt at lade sig præsentere hos os.

Vores yngre medlemmer har fået deres eget menupunkt 'UNG' I SELSKABET. Dette menupunkt er målrettet de medlemmer, der gerne vil andet og mere end at deltage i foredrag og læse artiklerne i Nepal Vision. Det kan være unge, der vil på en længere rejse på egen hånd i Nepal, der har lyst til at komme tættere på det spirituelle, der gerne vil yde frivilligt arbejde, der gerne vil i praktik i Nepal, eller folk, der gerne vil opleve

ungdomskulturen i Nepal. Mulighederne i Nepal er mange, og mangler du nogen at sparre med eller spørge til råds angående din interesse eller kommende rejse til landet, kan du her komme i kontakt med andre, der har erfaring fra besøg i Nepal.

Oversigten over foredrag og arrangementer er blevet lettere tilgængelig, og der er nu mulighed for at søge foredrag efter, hvor foredragene holdes. Vi har jo under corona suppleret vores arrangementsvirksomhed med onlineforedrag, og der ligger under menupunktet FOREDRAG MV links til vores – foreløbig få – optagelser af afholdte foredrag, i det omfang, foredragsholderen har indvilget i dette. Det betyder, at du kan gense foredrag, eller du kan se det foredrag, du ikke nåede at se på dagen.

Vi håber, at du vil finde den nye hjemmeside nyttig. Se selv på nepal.dk. Hvis du har bemærkninger til hjemmesiden eller opdager fejl og mangler, vil vi meget gerne høre fra dig. Benyt da formularen på kontaktsiden eller skriv til dns@nepal.dk. TAK.

HØJT

JA, DET MÅ MAN NOK SIGE

Anmeldelse ved Jørgen Rendsvig

Erika Fatland: Højt, En rejse i Himalaya. Oversat fra norsk. Informations Forlag, 2020. 635 s.

Rammen for bogen er en imponerende rejse, som den 34-årige Erika Fatland har været på i otte måneder i perioden mellem juli 2018 og juli 2019. Hendes rejse starter i Kinas Xinjiang-provins og går derfra videre til Swatdalen og flere andre steder i Pakistan. Herfra videre til Indien, herunder Kashmir, med Amritsar, Srinagar, Leh, Dalai Lamas Dharamsala samt Haridwar og Rishkesh. Herfra fortsatte Erika Fatland til Darjeeling og Sikkim, før hun kom til Bhutan med hovedstaden Thimphu og andre steder, både øst og vest i det lille land. Herfra videre til 'Indiens vilde østen' i de allerøstligste og nordlige delstater i Indien. Efter en vinterferie hjemme i Norge tager hun fat igen, nu i Nepal – mere om dette senere – og via Hilsa i Humla-provinsen til Tibet, hvor hun først besøger Manasarovarsøen og Mount Kailash, inden turen går videre til Everest Base Camp på den kinesiske side ved Rongbuk-klostret, for naturligvis at ende i Lhasa. Til allersidst besøger hun Yunnan-provinsen og en by, som de kinesiske myndigheder i 2001 omdøbte til Shangri-La. Navnet stammer jo fra John Hiltons roman 'Tabte horisonter' fra 1933 og kun derfra. Hilton havde aldrig været i Asien, men digtede om Shangri-La, blandt andet på grundlag af 'National Geographic'. Med dette slutter hendes færd gennem Himalaya fra vest til øst.

Hele vejen har Erika Fatland rejst alene sammen med skiftende guider og chauffører. Alligevel kan man ikke sige, at det er en traditionel rejsebog. Hun har en eminent evne til at tale med folk. Nogle gange på engelsk eller russisk, nogle gange med guiden som tolk. Man mærker, at forfatteren er uddannet socialantropolog. Hun interesserer sig for mennesker – ikke mindst kvinder – og får på en fin måde formidlet deres livsvilkår, forhåbninger, religiøse forestillinger, lokale traditioner og ceremonier. Hendes nysgerrighed på vores vegne må have drevet hendes vekslende guider til vanvid. Én af dem spørger: 'Hvorfor skal du hele tiden snakke med folk?' Men det er hendes metode. Eller rettere en del af den. For en anden del af hendes fortællemetode er at iblande teksten med afsnit, der fortæller om geologien, de lokale historiske og religiøse forudsætninger, væsentlige hændelser og andet, der kan folde livet i de små samfund ud for os. Det skaber en god og afvekslende fortælling.

Nepal

I denne kreds vil der være en særlig interesse for de ca. 150 sider, der behandler Nepal. Kathmandu sammenligner hun med sit første besøg i byen i 2003 – ikke til den nuværende bys fordel. Der er her nedslag omkring Pashupatinath, kumarien (samtale med flere pensionerede kumarier), det kongelige palads/museum og maskakren på den kongelige familie.

Turen til Lukla indledes med teorien om pladetektonikken, der er blevet anerkendt inden for de seneste 50 år, og om, hvordan Himalaya stadig bliver højere i takt de evindelige jordskælv.

Vandreturen til Base Camp har mange prøvet, men vi hører her undervejs om George Everest, om højdesygens symptomer og konsekvenser og selvfølgelig også om Edmund Hillary og Tenzing Norgay og deres forgængere i forsøget på at nå toppen. På ruten efter Namche Bazaar registrerer Erika Fatland konsekvenser af klimaforandringerne. Fremme ved Base Camp plages hun af kortåndethed, søvnbesvær og dårlig mave, så hun overgiver sig til højdesygepillerne. Mens hun er deroppe, får hun lejlighed til at mærke den nervøse uro blandt bjergbestigerne – hvor længe skal de vente? Hvornår kan de komme op på bjerget?

Tilbage i Kathmandu hører vi om en række menneskeskæbner: om økonomisk ruin, om transpersoner, om ofre for trafficking, ildebrand og operationer, men også – mere positivt – om Gurkhaaspiranter. Tilsammen udgør de et bidrag til det kalejdoskopske billede, som Nepal også er.

Erika Fatland besøger også Lumbini og egnen deromkring, hvilket giver anledning til at indvie os kort i Lord Buddha og buddhismens historiske baggrund.

Mustang er også på listen: fly til Jomsom og med jeep videre til Lo Mantang. I en samtale med nevøen til den sidste konge af Mustang, der afviser at være konge, viser det sig, at han har været i Norge.

Nu har han åbnet et hotel for at skaffe turister og dermed beskæftigelse til Mustang. På en ridetur i dalen ser de et sandfarvet katte-dyr – intet mindre end en sneleopard! Yetien taler de om, men de møder den skægt nok ikke. Vejen, der er ved at blive anlagt, fører til den kinesiske grænse. Når den åbner, kan Mustang blive en gennemfartsåre til blandt andet Mount Kailash.

Erika Fatland fortsætter til Surket, til en landsby en hel dags kørsel fra Birendranagar. Her vil hun snakke om menstruation, for her lever chhaupaditraditionen i bedste velgående. Vi er ude i det vestlige og fattige Nepal. Livet er primitivt, og de hygiejniske standarder på et lavt niveau. Selvom praksissen med menstruationshytterne officielt er afskaffet og strafbar, er indflydelsen fra de ældre generationer stor, og man sætter sig ikke op mod gudernes straf og shamanens ord.

Nu er rejsen gennem Nepal ved at være slut. Erika Fatland flyver til Simikot i Humla, Nepals nordvestligste distrikt, hvor også indiske pilgrimme på vej mod Kailash passerer. Papirer til grænsepassagen skal bringes i orden. Imens besøger hun nabolandsbyen, hvor chhaupadi også praktiseres, og hvor shamanen er indflydelsesrig. Fra Simikot går det til fods, med en enkelt overnatning, mod grænsebyen Hilsa.

Virker det? Jeg sætter pris på blandingen af at følge forfatteren på hendes rejserute og de mange, mange samtaler, hun har undervejs, samt de givende indspark om historie, kultur, religion og meget andet. Sproget er letlæst uden at være overfladisk. Man føler sig både underholdt og oplyst. For mig er det lige så interessant at læse om ukendte egne som om steder, jeg selv har besøgt. De sidste steder rummer en ekstra dimension, fordi Erika Fatland rejser så langsomt, som hun gør. Det føler man i hvert fald gennem de rolige samtaler, hun har undervejs. Hun taler i øvrigt overvejende med kvinder og får herigennem en anden vinkel på livet i bjergene. Yderst læsværdig.

Jørgen Rendsvig er næstformand i Dansk-Nepalesisk Selskab og har selv rejst i Himalaya: Tibet, Ladakh og Nordindien i øvrigt, Bhutan samt naturligvis Nepal.

*Erika Fatland i Bhutan
Foto fra Aftenposten.no*

RANUM EFTERSKOLE OG NEPAL

Ranum Efterskole har et fast etableret samarbejde med en venskabskole i en bjerglandsby i Nepal. 309 elever har besøgt venskabskolen, siden samarbejdet startede i 2006. Eleverne har under deres ophold på efterskolen mulighed for i profil- eller kulturfag at vælge et ophold i Nepal (mod egenbetaling). Inden turen giver undervisningen et basalt grundlag, og efter rejserne har eleverne enten holdt et foredrag uden for Ranum Efterskole, skrevet en artikel eller lavet en video.

Ved det sidste besøg i 2020 var Isabella og Mira afsted sammen med 11 andre elever samt lærere. Skolen har igennem alle årene indsamlet penge til blandt andet legepladsbyggeri, tandlægeprojekter, udvidelser og lærerlønninger. Pengene kommer fra private, tombolaer, banko og julemarkeder. Ranum Efterskole har gennem årene haft genbesøg af syv nepalesere, herunder skolelederen, en lærer og en tidligere elev fra venskabskolen.

EN VERDEN LANGT FRA VORES

Tekst og foto: Mira Shu Petersen

Det er morgen, solen skinner ned på os elever fra Ranum Efterskole. Det er omkring 16 grader, men alligevel perler sveden ned ad vores pander. Jeg står på toppen af det bjerg, mine skolekammerater og jeg lige har besteget, med min 13 kilo tunge backpackerygsæk og sorte og lilla trekkingsko, langt væk fra Nepals hovedstad Kathmandu. Så langt øjet rækker, kan man se bjergskrånninger med skov og nogle få huse. Himlen er klar, og der er ikke en sky at se i flere miles omkreds. Luften er meget ren, i modsætning til i Kathmandu, hvor der er store, sorte røgskyer over os, fra de flere millioner biler, der kører rundt.

Vi er meget tæt på at være ved venskabskolen. Lige nu er det eneste, vi kan høre, lyden af de lokale, der slæber de mest basale dagligvarer og ting op til deres huse, da der er for stejlt til biltransport.

Da vi ankommer til skolen, fanger et stort banner med ordet "welcome" vores opmærksomhed, hvorefter vi får øje på lærerne og 20 elever i alderen fem til tretten år, som alle er klædt i ens skoleuniformer og flere af dem i sandaler med bare tæer. Eleverne står i to snorlige rækker med orange blomsterkrans i hænderne. De smiler over hele hovedet og virker nysgerrige og forventningsfulde. Følelsen af endelig at stå her, efter at have forberedt os i flere måneder og rejst 6,5 tusinde kilometer, er fantastisk.

Bag eleverne er skolen, som består af to små pink bygninger, der tilsammen rummer et lærerværelse og tre klasselokaler uden glas i vinduerne, men blot med slidte træskodder. Toiletterne finder man et stykke nede af bjergskrånningen, hvor alt, man har at gøre med, er et hul i jorden. Ved siden af står to spande, den ene med vand i til at skylde efter med, og den anden til at smide sit brugte toilettejpapir i. Muligheden for at vaske sine fingre efterfølgende er ikke eksisterende. Man ser ingen moderne hjælpemidler i form af for eksempel computere, smartboards eller køleskabe, og der er heller ikke elektricitet til disse ting. Af samme grund er skolens eneste lys dét, der trænger ind gennem vinduerne.

Bag skolen fortsætter skoven, og foran er der intet andet end en stor grusplads, hvor der er rig mulighed for at udforske fantasien og sende hjernen på jagt efter idéer til fysiske aktiviteter og andet

Et møde mellem Nepal og Danmark

sjov. Man finder ikke vipper, gynger mm. som i de danske skolegårde.

Selve velkomstceremonien starter med, at vi alle får en rød prik midt i panden. Prikken kaldes en "bindi" og er en udsmykning, der forbindes med frugtbarhed og ægteskab. Bindien symboliserer kvindelig energi og beskyttelse af ægteskab, og derfor er det unge piger og gifte kvinder, der bærer prikken, mens enker ikke må have en, fortæller en af de kvindelige ansatte. Efterfølgende bliver der hængt en orange blomsterkrans om halsen på os, og vi siger "namaste", hvilket betyder "jeg bøjer mig for dig" og bruges som tak. Vi går gennem de to rækker af elever, mens vi bukker os, så de nepalesiske børn kan hænge endnu en orange blomsterkrans om halsen på os.

Vi sætter os ned på en række plastikstole, der er arrangeret til os, og skolens rektor finder et stykke papir frem fra sin lomme og begynder at sige ord på nepalesisk, mens engelsklæreren oversætter disse til engelsk. Rektoren siger, at han på skolens vegne er

meget glad for, at vi er kommet og for samarbejdet mellem vores skoler. Han fortæller, at de børn, vi kan se, er de sidste 20 elever, der er tilbage, hvis familier ikke er flyttet ind til byerne for her at få bedre forhold og eventuelt en fremtid uden for Nepal. Ceremonien afsluttes med, at vores danske lærer takker.

En rundkreds bliver dannet af både små og store elever og lærere fra to vidt forskellige lande, Nepal og Danmark, og legen "Banke, banke bøf" bliver sat i gang. Selvom vi ikke kan forstå hinanden, formår vi at kommunikere gennem legen med smil, grin og lidt sved på panden.

Efter en berigende oplevelse på skolen er tiden inde til, at vi skal videre for at møde vores værts-familier, hvis børn går på skolen.

Nogle nepalesiske piger efter første undervisning

NEPALESISK DJÆVLEUDDRIVELSE

Tekst og foto: Isabella B. Nüssler

Jeg falder ind og ud af søvnen og har gjort det hele natten. Situationen er, at jeg har været syg hele natten og har brækket mig utallige gange i nattens mulm og mørke.

Tågen forsvinder lidt fra mit synsfelt, og jeg kan se bedstemoren komme op med noget i hånden. Det ryger... det er en kop, der ryger. Varmt vand, nu igen. Vi får altid kogt vand. Måske har det noget at gøre med, at vi ikke kan tåle de bakterier, der er i deres vand normalt. Men at drikke kogende vand var ikke ligefrem på min ønskeliste, da jeg valgte at tage til Nepal i tiende klasse.

Jeg kan svagt se bjergene igennem de halv lukkede skodder, lyset udefra blænder mig næsten. Pulsens slår så hårdt i ørerne, at det overdøver børnene, der leger udenfor.

Lerhuset er opdelt i to rum, der er en førsteetage, hvor jeg ligger, og så er der stueetagen. Med begge etager er huset på ca. 30 m². Så stort er det ikke. Huset rummer normalt ni mennesker, ingen kan andet engelsk end to ord, "thank you", og alle sover på første etage. Og nu også min kammerat, Nikolaj, og mig. Vi er nemlig på besøg hos denne nepalesiske værtsfamilie ude i bjergene nær Kathmandu. Familien består af bedstefar, manden i huset, bedstemor, deres datter og seks børnebørn.

Hun stiller koppen med kogende vand foran mig. Jeg stirrer bare blankt på hende. Havde hun virkelig forventet, at jeg ville drikke det efter nattens hændelser med mavesammentrækninger og bræk, der er strømmet ud af mig? Nej, det har jeg sjovt nok ikke lyst til. Søvnens ramte mig igen, som om jeg havde fået et par på låget, og jeg var ude efter kun to slag.

Jeg kan kraftigt lugte brækket, der sidder i mit hår og på den grå eller nu halvt grønne bluse, jeg har på. Sveden drypper fra min pande, og jeg ryster. Der kommer en ny mand op ad trappen. Jeg har ikke set ham før. Hovedpinen rammer mig igen, han beder mig om at sætte mig op. Eller så godt han nu kan bede mig om en ting, når man ikke snakker det samme sprog. Jeg sætter mig dog op. Det lave blodtryk rammer, og et øjeblik kan jeg ikke se noget. Alt bliver sort, alt bliver stille. Men så hurtigt det op-

stod, forsvandt det igen. Jeg kan se; se den lille magre mand, der nu sidder foran mig. Han stirrer på mig, og jeg stirrer igen.

Jeg kan dufte urter, og i det samme øjeblik, det går op for mig, at jeg kan dufte dem, ser jeg, at han har noget i hånden. Det er en skål med væske i. Væsken har en svag gullig farve, som en let forurenede sandstrand. Den fremmede mand tager hånden op mod min pande, og min første tanke er at han vil mærke, hvor høj feber jeg har. Det er nemlig ikke et spørgsmål om, hvorvidt jeg har feber, men derimod hvor høj den er. Men han smører i stedet noget, det er hvidt, ud i panden på mig. Han putter det også på mine håndled og mine ankler.

Jeg sidder i skrædderstilling, med mel ud over det hele og en fremmed mand foran mig. Nikolaj sidder udenfor og leger med nogle af familiens børn. Jeg har været meget syg i lang tid nu. Jeg har brækket mig hele natten, og det har holdt alle i huset oppe.

Den fremmede mand beder på nepalesisk. Han dypper seglet i skålens væske og puster hårdt ud tre gange. Sådan fortsætter han i et par minutter, mens vandet i skålen skifter farve fra den lyse gule til en brun. Han tager skålen hen til min mund og gør tegn til, at jeg skal drikke det. Det har jeg ikke lyst til. Drikke muddervand fra en fremmed mand? Ellers tak. Bedstefaren ser, at jeg ikke er elle-vild efter at drikke muddervandet og tager skålen i hånden og begynder at hælde. Så jeg drikker vandet, har ikke andre muligheder, hvis ikke jeg vil have det ud over mit allerede brækbeklædte tøj.

Det smager ikke rigtig af så meget. Det, jeg lægger mest mærke til, er de sandkorn, der triller ned ad halsen på mig og sidder i mine tænder.

Jeg tager en dyb indånding. Kvalmen er der stadig. Men der kommer ikke noget op. Jeg brækker mig ikke. Jeg har lige drukket muddervand, og det vælger at blive i min mave? Det er for mærkeligt. Men sådan er det vel at blive helbredt af en medicinmand i Nepal. Helbredt blev jeg i hvert fald. Efter noget mere søvn har jeg det meget bedre og er helt klar på at udforske videre i Nepal.

Hus i landsby i bjergene nær Kathmandu.

Nu 2 butikker i Helsingør

Petersen Sølv - Helsingørs måske hyggeligste smykkebutik

Med inspiration fra vores mange rejser i Nepal, landets farver, lyset og vores interesse for yoga og den 18.000 år gamle tibetanske Bön-buddhisme og Dzogchen-lære, hvor Daka & Dakini beskrives som himmeldansere, guider i den spirituelle praksis, har vi lavet denne smykkeserie.

For enden af malakæden, med de 108 nøje udvalgte ædel- og halvædelsten, har vi sat et Guru-vedhæng (Guru: vejleder), som er fremstillet i sølv, designet af os. Smykkerne er håndfremstillet, udbanket og graveret, udført efter ældgammel tradition på et simpelt sølvsmedeværksted i Kathmandu.

petersen
URE-SMYKKER

petersen
SØLV

COVID-19-VACCINATIONSPROGRAMMET I NEPAL – UDFORDRINGER MED UDRULNINGEN

Af Bishal Gyawali
Oversat af Jørgen Rendsvig

Vaccination er en hjørnesten i bekæmpelsen af smitten. Her berettes om arbejdet med dette indtil starten af april.

Som flere andre lande påbegyndte Nepals regering COVID-19-vaccination fra 27. januar 2021. Nepal var et af de første lande i Syd-Asien, der startede en massiv COVID-19-vaccinationskampagne. En vellykket udrulning af COVID-19-vaccinen vil være afgørende for at reducere det daglige antal af nye COVID-19-smittede og -dødsfald i Nepal.

Nepal modtog, som en gave fra Indien, en million doser af Oxford-AstraZeneca-vaccinen, kendt som Covishield, fremstillet under licens af Serum Institute of India. Landet købte yderligere to millioner doser til en reduceret pris. Nepal modtog også 800.000 doser af den kinesiske Vero Cell COVID-19-vaccine som gave fra Kina. Andre 348.000 doser af COVID-19-vacciner blev modtaget under COVAX-programmet - et partnerskab mellem Coalition for Epidemic Preparedness Innovations (CEPI), Gavi, WHO og FN's børnefond (UNICEF). Nepals regering ændrede medicinloven fra 1978 ved en ny bekendtgørelse, der tillod Department of Drug Administration at foretage nødregistrering af nye lægemidler og vacciner, hvilket muliggjorde import af COVID-19-vaccinen.

Den første fase af vaccineudrulningen fandt sted i henhold til Sundhedsministeriets prioritering af, i hvilken rækkefølge befolkningen skulle vaccineres. Frontpersonale i sundhedssektoren, reddere, ambulanceførere, sikkerhedsvagter, embedsmænd og personale fra diplomatisk missioner samt journalister blev vaccineret i første fase. De næste i køen er indbyggerne over 55 år og mennesker med flere diagnoser. Alle mellem 40 og 55 år vil blive beskyttet i tredje fase, og den resterende befolkning vil få stikket i den fjerde fase. Regeringen har forpligtet sig til at vaccinere 72 procent af landets 30 millioner indbyggere.

Der må forventes at opstå forskellige udfordringer for en vellykket implementering af COVID-19-vaccination i Nepal. Den første udfordring er at overbevise folk om, at man kan stole på vacciner og på dem, der leverer vaccinerne. Nyheder om skepsis over for COVID-19-vaccine, især blandt ældre og blandt dem, der bor i landdistrikterne i Nepal, har vakt opsigt i offentligheden. Det er blevet rapporteret, at nogle er skeptiske over for vaccinen, fordi de tror, at den vil gøre dem mere syge. Da COVID-19-vaccinen er en ny vaccine mod en ny sygdom, kan folk naturligt nok være bekymrede ved at tage den. Derudover er der en løbende debat om brugen af forskellige fabrikat vacciner til første og andet stik, på grund af at der er en begrænset mængde til rådighed af de forskellige vacciner. Mens eksperterne anbefaler så vidt muligt at bruge den samme vaccine til både første og anden dosis, er der også fortalere for en blanding af to forskellige fabrikater, men effektiviteten heraf bør undersøges nærmere i kommende undersøgelser. For at modvirke misinformation og vaccineskepsis kan kampagner i massemedierne eller ved medvirken af samfundsmæssigt indflydelsesrige mennesker være en god ide.

Den anden udfordring er det faktum, at vaccinedistributionssystemet i Nepal lider af utilstrækkeligt beredskab og mangel på ressourcer, hvilket kan påvirke en retfærdig fordeling af vaccinerne i landet.

Som en konsekvens heraf kæmper sundhedsklinikkerne i landdistrikterne, der ikke har tilstrækkeligt sundhedspersonale, med at nå deres vaccinationsmål. Dækningen med vaccinationer kan også blive påvirket af de eksisterende socioøkonomiske uligheder, såsom fattigdom, manglende uddannelse og kulturelle barrierer i samfundet. Folk, der er uuddannede, folk, der er født i husstande i den nedre kvartil økonomisk set, og folk fra fjerntliggende områder får sandsynligvis ikke tilbudt vaccinerne. Effektiv og retfærdig adgang til COVID-19-vaccine kræver en koordineret indsats på tværs af en række instanser og interessenter, herunder provinser, lokale myndigheder og sundhedsarbejdere. Sundhedsarbejdere i landsbyer og landsbydistrikter kan være med til at identificere mennesker med højere risiko for at blive smittet eller sprede COVID-19, og de kan være med til at administrere COVID-19-vaccinationscentre og sundhedsfaciliteter i deres område for at sikre, at alle lokale bliver vaccineret.

Den tredje udfordring er den utilstrækkelige infrastruktur i forsyningskæden, der skal sørge for at opbevare, transportere og levere vacciner effektivt rundt i landet. F.eks. mangler sundhedsklinikker i landdistrikterne tilstrækkelige faciliteter til oplagring og transport af vaccine. Hurtig handling er nødvendig for at etablere køle- og frysefaciliteter i de landdistrikter, der udvikler sig til COVID-19-hotspots, og for at øge transportkapaciteten. Omhyggelig overvågning kan hjælpe med at sikre, at hele forsyningskæden er intakt.

De skridt, som regeringen indtil videre har taget med hensyn til levering og distribution af COVID-19-vacciner, er i sig selv prisværdige. Imidlertid afhænger vaccinationskampagnens succes i høj grad af landets evne til fortsat at udøve vaccinediplomati, så man kan erhverve vacciner fra forskellige lande, og til at styre vaccinelogistik, -distribution og -levering. Nepal har allerede gode erfaringer med succesfuldt at gennemføre nationale vaccinationsprogrammer ved børnesygdomme, der kan vaccineres imod, såsom polio og mæslinger. Erfaringer fra disse programmer kan være nyttige og bidrage til at forbedre COVID-19-vaccinationsstrategierne. Desuden vil en række andre faktorer, som fx økonomiske, juridiske, lokale civilsamfundsmæssige og græsrodsbetingede forhold, være grundpiller for programmets succes. Mens vaccination er den mest lovende 'udvej' fra denne pandemi, er forholdsregler som ansigtsmasker, håndvask og social afstand stadig afgørende for at bremse spredningen af virussen.

11. april 2021

Bishal Gyawali er postdoc ved Global Health Section og har bl.a. forsket i livsstilssygdomme i Nepal.

VINTER I DET FRI

KÆMPE UDVALG AF BÆREDYGTIGE JULEGAVER TIL FRILUFTSLIV

Besøg os i København, Field's, Lyngby, Roskilde, Odense, Kolding, Aarhus, Randers og Aalborg eller på friluftsland.dk

GODT Udstyr - BEDRE Oplevelser

POUL SELVIG IN MEMORIAM

1926-2020

Poul og Birgit Selvig startede med at vandre i Nepal i midten af 80'erne, hvor de var på trekkingturene med Bo Ulfhøj rundt om Annapurna og ved Everest i både Khumbu og Solu.

At tage på to så store trekkingture var på daværende tidspunkt relativt usædvanligt, og det førte i 1988 til det gammeldags indbundne storværk "Namaste". Det var det første danske fotografiske værk fra Nepal, krydret med tegninger og Pouls fantastiske billeder, der alle blev taget med hans vandresignatur, det store Hasselbladkamera i mellemformat.

Efter "Namaste"-bogens flotte anmeldelser og udgivelse i Danmark blev den optrykt i et stort oplag i Nepal. Den dag i dag ligger den stadig i visse boghandlere i Kathmandu.

Poul holdt gennem tiden en lang række foredrag, spektakulært i tiden med to Kodakkarusseller og glidende overgang på billederne, og hans kontor på første sal på hjørnet af Vestergade og Kattesundet var altid fyldt med arbejde, men også med forskellige tegninger fra Nepal, malerier og imponerende fotostater. Der blev drømt og lagt planer, og der var højt til himlen.

Mellem 1989 og 1996 drog Poul og Birgit igen på flere store Himalayaturer. Dels rundt om Manaslu, til Kanchenjunga's nordlige og sydlige base camp, til Makalu, Laya i Bhutan samt til Cho Oyu og Everest i Tibet.

Tiderne skiftede, og Nepal lå efterhånden åbenlyst i problemer på grund af ringe regeringsførelse og maoisternes oprør, så Poul "pensionerede" sig fra de store Himalaya-trekkingture. Han stoppede dog ikke sin virketrang for Nepal, og i år 2000 udgav han den næste store bog, det flot indbundne værk, "Trekkerstien". På trods af at den var den første danske trekkingbog, som havde store dele af Nepal med, nåede den aldrig at finde samme stærke ståsted og slå igennem på samme måde som "Namaste".

I Dansk-Nepalesisk Selskab fik vi også glæde af Poul Selvig udover de levende og sjove foredrag. Dels fik Nepal Vision et gevaldigt løft, da han stod for layout og trykning af to udgivelser, dels havde selskabet i en årrække en af hans tegninger - med den karakteristiske streg - som uofficielt logo.

Poul huggede desuden sten, malede og tegnede og var mildt sagt en meget kreativ sjæl.

Poul fik sammen med en håndfuld andre danskere i maj 2009 ganske fortjent "Plague of Honour & Appreciation" af Nepals ambassadør i Danmark, Vijay Kant Lal Karna.

Han er savnet.

Lars Gundersen
Tidl. Formand for Dansk-Nepalesisk Selskab

KAN DU HOLDE DIG?

Læsere med god hukommelse mindes måske, at vi i Nepal Vision 2019, 1 kunne viderebringe den glade nyhed, at der skulle etableres en række offentlige toiletter i Kathmandu. Den nyvalgte borgmester lovede at etablere 284 nye toiletter fordelt på 57 steder ud over byen. Status? Ikke et eneste nyt toilet er åbnet. Og med hensyn til de eksisterende 38 offentlige toiletter gælder det, at højst et dusin er åbne. For eksempel er der et fint skilt uden for 'City Service Center' i Khula Mansh: 'Offentligt toilet og bad', men inde på området finder man forretninger med sko, mobiltelefonilbehør og elektronik i stedet for de ildelugtende toiletter. Det er ikke bare her. Også det handicapvenlige toilet i Bhrikuti-mandap er blevet erstattet af butikker.

Kathmandu Post, 22.2.2021

GIDER VI HØRE OM MELAMCHIVAND IGEN?

Etablering af drikkevandsforsyning til Kathmandu by fra Melamchifloden er endnu en gang næsten færdig. Det var det også i juli 2020, men en test af den lange tunnel gennem bjerget medførte, at en indgang ind i tunnelen blev sprængt af det indstrømmende vand, og to arbejdere omkom. Paraderne var derfor højt oppe, da tunnelen den 22. februar skulle testes igen. Der blev heldigvis hverken brug for ambulancen eller helikopteren, da ministeren for drikkevand og afløb overværede starten af testen.

I de følgende to måneder står den på yderligere afprøvning af den 27 km lange tunnel, og derefter følger to måneder med tjek af det videre distributionsnet samt gennemskylning af rørene. Skyllenvandet bliver ledt ud i Bagmati-floden, der på denne måde bliver lidt mere vandførende i en periode.

Foreløbig er vandet kommet godt igennem tunnelen til vandbehandlingsanlægget i Sundarial. Så nu skal det 'bare' sikkert fra kanten af Kathmandudalen og ind til centrum. Mon det betyder, at der er Melamchivand i hannerne til Skt. Hans?

Kathmandu Post, 23.2.2021

SOLENERGI VINDER FREM

Det private firma Eco Power Development Company har etableret en solcellepark i Mahottari – ca. 30 km fra Janakpur i det østlige Terai. Anlægget kan generere 10 MW i Provins 2, der er så fladt, at vandkraft ikke har nogen betydning. Anlægget er opført på rekordtid – syv måneder – på trods af corona, og det blev den 18. februar sluttet til det nationale elnet.

Kapaciteten skal dog ses i lyset af, at behovet i den tørre årstid fra december til februar opgøres til 200 MW. Et andet projekt, der er under planlægning i distriktet, er alene på 120 MW. Det bliver planlagt af Chaudhary Group, der – skønt bedst kendt for Wai Wai Noodles – er Nepals største industrikonglomerat. Man ser store muligheder i solenergien som et væsentligt supplement til vandkraft. Klimaforandringerne kan føre til en kortere sæson for vandkraft, så det giver god mening at satse på en mangestrengt forsyningsstrategi. Department of Electricity Development har da også givet undersøgelses- og planlægningsstilladelser til en stribe yderligere projekter.

Kathmandu Post, 1.3.2021

STRUDSEFARM

C.P. Sharma etablerede Nepals første kommercielle strudsefarm i 2008. Farmen ligger i Terai i Gangoliya i Rupandehi, dvs. i nærheden af Butwal, og har normalt en bestand på ca. 8.000 strudse. Farmen er på 20 bighas - eller 13,5 hektar - og er dermed Asiens største. Tidligere solgte Sharma 120 tons kød pr. måned, men nu er salget nede på 5 tons. Ingen turister, intet salg til hoteller. Og der er heller ingen entreindtægter, der ellers har ligget på 1,5 mio. rupees årligt. Med 100 ansatte, daglige foderudgifter på 600.000 rupees og en strudsebestand, der bliver ældre dag for dag, er det ikke nemt. En struds smager bedst, når den er 10-14 måneder gammel, så Sharma kan heller ikke bare lade bestanden blive ældre.

Kathmandu Post, 27.1.2021

FLYSIKKERHED I NEPAL

For efterhånden en række år siden blev alle nepalesiske flyselskaber blacklistede i EU. Det var jo ikke sådan, at Buddha Air eller Tara Air havde planer om at etablere en rute til Europa, men EU's beslutning var med til, at turister følte sig utrygge ved at flyve i Nepal. Årsagen til blacklistningen var ikke konkrete flyulykker, men at myndigheden på området - Civil Aviation Authority – både er dem, der udsteder reglerne, og dem, der selv skal overholde dem. Fjernelsen af denne dobbeltrolle er forudsætningen for, at EU vil fjerne Nepal fra 'Air Safety List'.

Til det formål har Luftfartsministeriet udarbejdet to lovforslag. Civil Aviation Authority har rykket Luftfartsministeriet for at få lovforslagene fremmet, men de er kommet i klemme i det politiske system. Den 10. januar opløste K.P. Oli parlamentet og fastsatte valgdatoerne 30. april og 10. maj. Dermed blev lovgivningsprocessen sat på pause, og det er derfor i øjeblikket helt uvist, hvornår lovforslagene kan komme videre. Valget blev dog senere aflyst, og parlamentet blev genindkaldt til den 8. marts. Så måske sker der noget.

Kathmandu Post, 8.2.2021

Ceremoni ved ibrugtagning af fly i 1962

Foto: Mette Rolff

MAGASINET 360°

Udenrigsministeriet har siden 1974 – under forskellige navne – udgivet et tidsskrift om den tredje verden og dansk udviklingspolitik. Det er slut nu. Tidsskriftet, der siden 2017 har heddet magasinet 360°, er nu lukket og vil ikke genopstå. Udenrigsministeriet anfører, at det vil "overveje sine kommunikationsindsatser" og meddeler, at lukningen ikke er en del af en spareøvelse. Men flere har noteret sig, at fokus for Udenrigsministeriets kommunikation gradvist er flyttet fra klassisk folkeoplysning til PR for regering og minister.

Nogle – bl.a. Anders Ladekarl, generalsekretær for Dansk Røde Kors – mener, at bladet kun nåede ud til 'menigheden', der i forvejen støtter dansk udviklingsbistand, og ikke til dem, der skulle overbevises. Andre argumenterer for, at det ene er en forudsætning for det andet. Det bliver interessant at se, hvad der videre sker.

Nepal Vision har ved flere lejligheder genoptrykt artikler fra magasinet 360°.

Globalnyt, bl.a. 3.3.2021

Disse arrangementer er planlagt for efteråret 2021. Særlige vilkår, herunder om evt. krav om tilmelding, vil fremgå af hjemmesiden og den mail, der udsendes om arrangementerne til medlemmer og andre på maillisten.

AALBORG

Mødet forventes afholdt i Aalborg Bibliotekerne, Rendsburggade 2, 9100 Aalborg. Se hjemmesiden

Torsdag den 28. oktober 2021, kl. 19.00

De døvblinde på karavane i Dolpo

Asger og Karsten Juul, blind og døv

AARHUS

Møderne afholdes i DOKK1, Hack Kampmanns Plads 2, 8000 Aarhus C, hvis ikke andet er nævnt

Torsdag den 19. august 2021, kl. 19.00

NEPAL, NAMASTE – om at rejse til Nepal igen

Lars Gundersen, Kipling Travel, Bishal Gyawali, Folkesundhed på Københavns Universitet m.fl.

Lørdag den 28. august 2021, kl. 15.00

Dal Bhat aften i det jyske

Sted: Fristedet Skæring, Plantagevej 14, 8250 Egå
Tilmelding og pris: Se hjemmesiden

Søndag den 5. september 2021, kl. 10.00

Vandretur i Marselisborgskoven

Mødested: Moesgaard Museums parkeringsplads, Moesgård Allé 15, 8270 Højbjerg

Torsdag den 16. september 2021, kl. 18.00

Bhakanje Tea Talk

Kurt Lomborg, Himalayan Project og Christian Hincheldey, A.C. Perch's Thehandel

Sted: A.C. Perch's Thehandel, Volden 3, 8000 Aarhus

Tilmelding og pris: Se hjemmesiden

Torsdag den 21. oktober 2021, kl. 19.00

The Hippie Trail – hippierne og Nepal

Erik Pontoppidan, forfatter og eventyrer

ODENSE

Møderne afholdes i Bolbro Brugerhus, Stadionvej 50, Indgang L, 5200 Odense V

Onsdag den 22. september 2021, kl. 19.30

De døvblinde på karavane i Dolpo

Asger og Karsten Juul, blind og døv

Tilmelding: Se hjemmesiden

Onsdag den 10. november 2021, kl. 19.30

Guide for et tv-hold i Nepal

- Bag om optagelserne til tv-serien "Herrens veje"

Ole Andreassen, rejseleder og sygeplejerske

Tilmelding: Se hjemmesiden

KØBENHAVN

Onsdag den 25. august 2021, kl. 18.30

Unge danskere i Nepal

En gruppe unge lægger op til networking

Sted: Café Globen, Turesensgade 2B, 1368 København K

Torsdag den 2. september 2021, kl. 18.00

Bhakanje Tea Talk

Kurt Lomborg, Himalayan Project og Christian Hincheldey, A.C. Perch's Thehandel

Sted: A.C. Perch's Thehandel, Kronprinsensgade 5, 1114 København K

Tilmelding og pris: Se hjemmesiden

Lørdag den 4. september 2021, kl. 10.00

Vandretur fra Farum til Måløv

Mødested: Farum Station

Onsdag den 6. oktober 2021, kl. 19.30

De døvblinde på karavane i Dolpo

Asger og Karsten Juul, blind og døv

Sted: Kulturstation Vanløse, Frode Jakobsens Plads 4, 1., 2720 Vanløse